

# ဂလာန်ကိုပ်ကွာ

ပွဲလိက်အုပ်သွတ်ဝွံ ခိုတ်စေတနာ မိက်ဝွံဒမံက်ထွေးစကေကုခိုတ်စေတနာ မိက်ဝွံပင်ပတိုန်ကေတုဲ ဗဒေက်ဖျပ်ညးသအောင်ညိဝပ်ဟွံမွဲ၊ အဲမွဲတီအိုတ် အဲမွဲလေပ်အိုတ် “အဲမှအဲ” မာန် မာနသက်ဂ်လေပ် ညိဝပ်ဟွံမွဲရ၊ ခိုတ်စေတနာ မိက်ဝွံကိုလိက်ပတ်မန်ပို ရောင်ဆဲ ကျော်ဂေါင်ဖွော်မောင်တတက်တုဲ မဒးချူခွံဏာရောင်ဂ် ဂင်ဒင်ပါင်ပွဲဂတ မုက်ကျ်ရအံ။

ပွဲလိက်အုပ်သွတ်ဝွံ ဆေင်စပ်ကိုလိက်ပတ်မန်ပိုတုဲ ဆခိုတ်ညာန်အဲဒိုက်ဒုဂ်၊ ခိုပ် ဆခိုတ်အဲဒိုက်ချပ်ဒး ဝိုအဲဒိုက်ကျိဟ်စေန်ခိုတ်ဂ် ပတိုန်ထွေးဏာကံရ၊ တင်ဂွေင် မပတိုန်ထွေးဏာ အလုံသိုဖအိုတ်ဝွံ ဒးဒုာ်ပြုတုအံကွံပေင်င်ရဂ် အဲဒိုက်ဟွံဂင်ဒင်ဝန်ရ၊ မူပတိုတ်ရောဟိုမွဲ ပဟိုတ်နုအဲဒိုက်ဂွာဲလူတ်လိက်ပတ်မန်တရေမ် ဟွံအိုတ်ဟွံကွောံတုဲ လညာတ်အဲဒိုက် တင်အဲဒိုက် ဒုင်ဂိုင်ကေတ်လပ် နုသွာ်မလောန်ကျင်တအ်ဂ် ခိုပ်အခိုင်တုဲ ဏာအံ ကာလဝွံဆိုင်ကေတ် လိက်ပတ်တရေမ်ပွန်ဂ် တင်ဂွေင်လျိုလျို အဲဒိုက်ဂိုင် ကေတ်လပ် အဲဒိုက်ကျိဟ်ကေတ်လပ် ဗျေတ်ဒိုင်ဂ် ဝွံဆိုင်ကေတ်ရ၊ ဝိုဒေံဝွံကိတ်ညိကို ဒဒ်ဒုာ်ပြု ပလေပ်ထေံလညာတ်ညာန်တုဲ ဒးဂိုင်ကေတ်တိုပွန်ရ၊ တုပညာညးမစီကွး ပွဲလိက်ပတ်မန်ဂမ္တိုင်လေပ် တင်ဂွေင်အဲဒိုက်မပတိုန်ထွေးလပ်တအ်ဂ် ဗျေတ်ယောင် ယာဒိုင်ကိုဒ်၊ ယုတ်ဒေက်ဟွံဒိုက်ပေင်လေပ်ကိုဒ် မွဲမွဲသက်ယပ်ဆိုင်ညာတ်မွဲ ရန်တုအံကို လိက်ပတ်ဂကူပို သွောံဖွော်မောင်တတက်တုဲ ဩဝ်ခိုင်ကိုကသပ်ညိအံ၊ ကသပ်ခိုဟ်ပြု နယ်ကဲဒးဒုာ်ဂ် မင်ယိုဒိုင်ကေတ် နကိုကိုပ်လျိုန်ရအံ။

စပ်ကိုပရေင်လိက်ပတ်မန်တုဲ စွံခိုတ်သွဲသွဲလးလးအိုတ်ညိ၊ ချပ်ဗောဇြိုဟ်ဟ် နက်ကံအိုတ်ညိ၊ ပွမလခိုန်လပ်ကွေတ်ဝွံ သွောံဆိုင်ရေဒုာ်ပြု ဟွံလေဝဲသွာရ။

သိုမအဲပရေဟေင်

နဲအိန်ဟိုင်မန်

နတ်အိန်ဟံင်မန်



သို့သာဝရ ပလောင်ပွဲ  
၀၅/၄၀

ဟင်ဂွေင်လိတ်ပတ်မန် မထေက်ကိုတီနာနာ ပါတ်ရ၊



# လူ့ဝေဖန်မှု ပလောင်မွဲခွဲ

ဒကုတ် - မွဲ

## ပွဲမစွဲစွတ် မအကွတ်ဗွတ်ဒး

ကိစ္စစွဲစွတ်မအကွတ်ဗွတ်ဒးဝံ သွက်လိက်ပတ်မန်ပို အခိုင်တွဲဏအ် မဒးနွဲပိုက် ဝွဲမလောန်ရ။ လိက်ပတ်မန်ပိုဝံ သွတ်နဟံမွဲကို သိုင်တွဲနဲ သာဲတြာနုသမ္မိင်နန်ထင်တဲဂံ ဒးဒိုင်ကျင်ဒွါဘယ် သွတ်သမ္မဲတိ သွတ်ဝါဒမဟာဂကု မပရေအ်ပရတ် မယုတ်မာပပ်ပီ ကရောမ်ကောန်ဂကုဇကု ဝိုင်ကိုကွဲသွတ်တဲ ဟိုတ်နဟံကို မွဲဟ်စေအ်ဏေတ်ဇွိတ်သပေါတ် ခစေအ်ခစေတ်ရံင်စံင် ဒးမိုင်ကျင်ဆဒ်ကိုဒ်ဂရ ရံင်အာ လပါမအကွတ်ကို လပါဝေါဟာမအရေင်ကို လပါနယ်ကဲသဒွါ (သွတ်လိက်ပတ်) ကို ယောင်ယာဒိုင် တုအ်အ်လပါရ။

အခိုင်တွဲဏအ် အဟိန်ပိုဂိုတ်ကောန် ကောန်ဂါကွတ်ဒိုင်သွက်ဂကု ဝံဇွတ်မောတ်ကို အဟိန်ပိုပြုပြင်ပျေဒိုင်ပိုပြင် ကိုပရေင်ပညာကောန်ဂကုပို ညိုင်သွတ်တဲတက် ဝိုဝိုလျှဟ်ဏအ်ဂံ ကိစ္စလိက်ပတ်ပို ဒြဟတ်မဒိုင်လျှဒိုင်ဏအ်လေဝ် ညိုင်သွတ်ကလေင်စိုပ် မူလတရေမ်ပွန်ဂံ ပိုသဒးတံင်ဂြ ဒတ်တဝါဏကိုရောင်၊ လိက်ပတ်မန်ရတ်ကြက်ဂကုပို ညိုင်သွတ်တိုတျာ ကျေင်ကေင်တိုန် မွဲဝါပွန်ဂံ ဒ်ဒာလျိုင်ပိုရဲလက်ထက်တိုတအ် တုအ်ညးတုအ်အဲရ။

တင်စွတ် ■ ■ ချူလင်မအကွတ် ဟံမွဲကိုသွတ်ဝတ်တဲ တက်တရးပတိတ် လိက်လွိဟ် အုပ်ပိုင်ဂံ ဒ်ဆအယာ်မာတ်လိက်ပတ် ပြးဆဲဟောင်ရ၊ လိက်ပတ်ဇွတ်မောတ်ဟံဒ်၊ သွတ်ဝတ် လိက်ပတ်လေဝ် ချိုတ်ပိုတ်၊ ပိုဒ်ဗျင်လေဝ် လုပ်ပွဲသွတ်၊ စမောဝါကျလေဝ် ဒ်တမ္ပိုင်လ အာမန်ဒက်ကံ၊ လိက်ဂကုဏအ် ဝိုင်ကျင်ဂံဟောင် ညးကော်ခစ လိက်ပတ်ဇွတ်မောတ်ရောင်။

ညိုင်လိက်ပတ်မန်ပို သွတ်ဇွတ်မောတ် ဖေါအ်ဗြေင်တိုန်မာန်ဂံ ကိစ္စစွဲစွတ်မအကွတ်ဝံ ပိုက်ဇွတ်ဝွဲမလောန်ရ၊ ပွဲအရာမစွဲစွတ်မအကွတ်ဝံလေဝ် စိုတ်မစေဲလံဗာန်စပ် ပွဲမဟ်လ အိတ်မွဲမွဲလပါဂံ သဒးတးပါထေံကွဲရောင်၊ ဥပမာ - “မိုဝိုဏအ်ဂံ ညးချူကျင် နုတမ္ပာ တမ္ပာတေံရ၊ မူသက်ဝံဗွတ်နွဲ၊ စိုပ်လျှဟ်ဏအ်မု နတ်တအ်ကျင်ပမိုဟ်ဒိုဟ်ဇုတ် ဗွတ်အိုတ် မောအ်အိုတ်ဗက်ဂွဲဟို” သာ်ဝံကို “မိုဏအ်ရအာစာပို (ကျင်ဇွတ်ပို) ညးဗတောန်လင်ကို မိုတေံမိုဏအ် ပိုကေတ်ဟံဒး” သာ်ဝံလေဝ်ကို လညာတ်ဗွတ်ကေတ် မိုန်ပွဲမွဲမွဲဒို သာ်ဝံကိုဒ်၊ မိုလ်ချူချူ အကွတ်ဂံ ဒ်အဓိကဟံသေင်၊ ညိုင်ဝံတိအဓိပ္ပါယ် သောင်ကျးကျးဂံဏောင် ဒ်အဓိက ဂးတဲ စိုတ်အထေင်သေဲ ဟံမွဲဂုဟ်မးကိုလိက်ပတ်ဇကု သာ်ဝံကိုဒ် စိုတ်မစေဲစပ် ပွဲမဟ်လ အိတ်မွဲမွဲလပါ ရံသာ်ဝံ ယင်နွဲဒိုင်မူး သွတ်ဆိုင်ညာတ်စရံဒ်ပြ ဟံလေဲသွာရ၊ ဟိုတ်ဒ်သာ်ဂံရ

စိုတ်စောလောဟန်စပ် ပွဲမုတ်လအိတ်မွဲလပါဂ် ပွဲကိုပ်ကွာ သဒးတးပါထောံရောင်။

ပွဲအရာမစိုတ်မအကွရ်ဗျေတ်ဒးဝွံ -

၁။ ပွဲမဂွဲတံရိုဟ်မအရေင်၊

၂။ ပွဲမဂွဲမအကွရ်တုပ်ကုဇှဲ၊

၃။ ပွဲမတော်ဆကောင်ကွေင်ကေတ် ဟိုတ်ဖိုမထေက်ကိုန်မာန်၊ ဒုင်သဇိုင်လတူတင်ပိတင်ဝွံတဲ မဒးဂ္ဂိုက်ဂွဲကေတ်ရ။

၁။ ဝေါဟာမန်ပိုဝွံ နုပိုဒ်ကြိယာ ပြင်ဒ်အာ ပိုဒ်နာမ်၊ ပိုဒ်နာမ်ဝိသေသ (နာမဝိသေသန) ကိုန်၊ နုကြိယာမည ပြင်ဒ်အာကြိယာကာရိတ်ကိုန်၊ မအကွရ်တံရိုဟ်ဇှဲ သိုဟုံလိုအာ၊ ထပ်စုတ်မပတ်အကွရ်မ၊ ဆစိုတ်ပါပရးထောံမအကွရ်ညိညဝေင်ဂ် ချဲပြင်အာမာန်ရ၊ ဣဝွံဂ် နှိတင်ဂကူမန်ပို တွေင်တုတ်နုဂကူတွတ်သအောင် မွဲသတ်ရ။

ပွဲမပြင်သွဲမအရေင်ဝေါဟာမန်ပိုဝွံ -

(က) ပွဲမပြင်သွဲ နကိုနယ်ကဲဗိုဇှဲ

(ခ) ပွဲမပြင်သွဲ နကိုနယ်ကဲဗိုဟုံဇှဲ၊ ရသတ်ဝွံ တိတ်နှိဓါသတ်ရ။

ပွဲမပြင်သွဲဝေါဟာမအရေင် နကိုနယ်ဗိုဇှဲဝွံ သိုကိုဗိုပြင်ရပ်ရာအကွရ်တွံ (အကွရ်တံမူလ) ဟုံလိုလတ်ဟေင် ပြင်သွဲအာမာန်တဲ ပွဲမပြင်သွဲ နကိုနယ်ဗိုဟုံဇှဲဝွံ ဗိုပြင်ရပ်ရာမအကွရ်တွံ လိုလတ်အာတဲဟေင် ပြင်သွဲအာမာန်ရ။

(က) ပွဲမပြင်သွဲ နကိုနဲဗိုဇှဲဝွံ -

၂။ ပွဲမထပ်စုတ်အကွရ် မပတ် "လ" ပွဲတံ၊

၄။ ပွဲမထပ်ပံင်စုတ် အကွရ် "န"၊

၆။ ပွဲမထပ်ပံင်စုတ် အကွရ် "ဝ"၊

၁။ ပွဲမထပ်စုတ်အကွရ် "အ" ပွဲတံ၊

၃။ ပွဲမထပ်ပံင်စုတ် အကွရ် "မ"၊

၅။ ပွဲမထပ်ပံင်စုတ် အကွရ် "မ" ကို "န"၊

၇။ ပွဲမပါပရးကျေဲ မအကွရ်၊ ရသတ်ဝွံ

တိတ်နှိ ၇ နယ်ရ။

၁။ ပွဲမထပ်စုတ်အကွရ် "အ" ပွဲတံ

ကြိ၊ (ကြိ)

စီရေင် (ကြိ)

ထိုင်သး (ကြိ)

အကြိ (န၊ နာ - ဝိ)

အစီအရေင် (န)

အထိုင်အသး (န၊ နာ - ဝိ) - သတ်ဝွံနှိတံ

ဝွံဆိုကေတ်ရ။

၂။ ပွဲမထပ်စုတ်အကွရ် မပတ် "လ" ပွဲတံ

အာ (ကြိ)

လအာ (န)

ညာတ် (ကြိ)

ဟို (ကြိ)

နှံ (ကြိ)

ဝံ့ဆိုကေတ်ရ။

၃။ ပွမထပ်ပံင်စုတ် အကွရ် - မ

ကွတ် (ကြိ)

ကွောန် (ကြိ၊ နာ - ဝိ)

ခွော် (ကြိ၊ နာ - ဝိ)

ခွး (ကြိ၊ နာ - ဝိ)

သျှင် (ကြိ)

သွဲ (ကြိ)

ဝံ့ဆိုကေတ်ရ။

၄။ ပွမထပ်စုတ်အကွရ် - န

ပုတ် (ကြိ)

ပှော် (ကြိ)

ပံက် (ကြိ)

၅။ ပွမထပ်စုတ်အကွရ် မ ကို န

သံက် (ကြိ)

ပွမပြင်သွာဲ နက်နဲမထပ်စုတ်အကွရ်

ကာအောန် ဝဲမလောန်ရ။

၆။ ပွမထပ်ပံင်စုတ်အကွရ် - ဝ

ဒက် (ကြိ)

ဒှ် (ကြိ)

ဗုတ် (ကြိ)

ပန် (ကြိ)

၇။ ပွမပါပရးကွေဲ မအကွရ်

ပြး (ကြိ)

ပြှ် (ကြိ)

လညာတ် (န)

လဟို (န)

ဗဒှ် (ကြိ - ကာရိတ်) ဒဒှ် (န) - သာ်ဝံ့ဒှ်တံ

ကမ္ပတ် (နာ၊ နာ - ဝိ)

ကမ္ပောန် (န၊ နာ - ဝိ)

ဇမ္ပော် (ကြိ - ကာရိတ်၊ န၊ နာ - ဝိ)

ဇမ္ပး (န၊ နာ - ဝိ)

သမ္ပင် (ကြိ - ကာရိတ်၊ နာ၊ နာ - ဝိ)

သမ္ပဲ (ကြိ - ကာရိတ်၊ န) - သာ်ဝံ့ဒှ်တံ

ပုတ် (န)

ပှော် (န)

ပံက် (န) - သာ်ဝံ့ဒှ်တံ ဝံ့ဆိုကေတ်ရ။

သမ္ပက် (န)

ပွမပြင်သွာဲ နက်နဲမထပ်စုတ်အကွရ် “မ” ကို “န” ဝံ့ ပွဲလိက်ပတ်မန်ပို ညးချူ။

ဒွက် (န)

ဗွတ် (န၊ နာ - ဝိ)

ဗျတ် (န)

ပွန် (န) - သာ်ဝံ့ဒှ်တံ ဝံ့ဆိုကေတ်ရ။

ပရး (ကြိ - ကာရိတ်)

ပရ် (န)

မြို့ (ကြိ)

ပရီ (န၊ နာ - ဝိ)

ခွိုက် (ကြိ)

ဗလိုက် (ကြိ - ကာရိတ်)

ဗူး (ကြိ)

ဗလး (ကြိ - ကာရိတ်) - သာ်ဝှံဒ်တံ

ဝှံဆိကေတ်ရ။

(ခ) ပွမပြင်သွဲဝေါဟာ နကိုနယနိဟံသံဝှံ -

၁။ အကွရ်တွံ (တံမူလ) လိုလ်အာ မွဲလဇ်တဲ ပွမပြင်သွဲ

၂။ အကွရ်တွံလိုလ်အာ သိုဖအိုတ်တဲ ပွမပြင်သွဲ ရ်သာ်ဝှံ တိတ်ဒ်ခါသာ်ရ။

၁။ အကွရ်တွံလိုလ်မွဲလဇ်

ကွပ် (ကြိ)

ကွပ် (န)

ကွေင်

ကွေင် (န၊ နာ - ဝိ)

ကွေဟ် (ကြိ)

ကွေဟ် (န၊ နာ - ဝိ)

ဂွဟ် (ကြိ)

ဂွဟ် (န၊ နာ - ဝိ)

ဂွက် (ကြိ)

ဂွက် (န) - သာ်ဝှံဒ်တံ ဝှံဆိကေတ်ရ။

ပွဲခိုပြင်မပတိုန်ထွးလပ် ဗွဲလတူတေက် အကွရ်ဒမုင် (အကွရ်ဒးဒင်ကွက်) က၊ ဂ တာအ်ဝှံ ရပ်ရာဟံပြင်သွဲတဲ အကွရ်ကွက်လ ဝှံ ပြင်သွဲဒ်အာကွက်နရ။

၂။ အကွရ်တွံလိုလ်အာသိုဖအိုတ်

တူာ (ကြိ၊ နာ - ဝိ)

ထမ္မာ - ထွာ (နာ - ဝိ)

တူာတ် (ကြိ၊ နာ - ဝိ)

ထမ္မာတ် - ထွာတ် (န၊ နာ - ဝိ)

ထွေက် (ကြိ)

ထမ္မေက် - ထွေက် (န၊ နာ - ဝိ)

ပျင် (ကြိ၊ နာ - ဝိ)

ပျင် (န၊ နာ - ဝိ)

ဖျး (ကြိ၊ နာ - ဝိ)

ဖစး (န၊ နာ - ဝိ)

သာ်ဝှံ ဒ်တမ် ဝှံဆိကေတ်ရ။

ပွဲခိုပြင် မပတိုန်ထွးလပ် ဗွဲလတူဂမ္တိုင်ဝှံ အကွရ်ဒမုင်ကို အကွရ်ကွက်ကို ရပ်ရာဒေံ ပြင်သွဲအာ သိုခါသာ်ဂှံ ဝှံဆိကေတ်ရ။

သွေပ်ဂှိပ်ရင်ကေတ်ခိုပြင်ပြင်သွဲမအရေပ် မပတိုန်ထွးကျင်ဗွဲလတူတေံ သိုဖအိုတ်တာအ် ဂှ်မွဲ ဝေါဟာမန်ပိုဝှံ ခိုပြင်ရပ်ရာလိုတဲမှ ပြင်သွဲမအရေပ်ဝေါဟာဂှ် အောန်ဗွဲမလောန်တဲ သိုခိုပြင်ရပ်ရာဟံလို ပြင်သွဲဂှ်ဟေင် နွဲဒိုင်ဂှ် ဝှံဆိကေတ်ရ။

ဒင်သဇိုင် လတူပရေင်ပြင်သွဲ မအရေပ်ဝေါဟာဝှံတဲ ပိုစိုတ် ဂှဲတံရိဟ် မအရေပ်ဂမ္တိုင်

မာန်ရ။ ယဝ်မှီရင် ပွဲအဘိဓာန် မန်ကိုအောက်လိက်မွး အရာဒွါဖျုန်စွာဇကု မထောင်စာအာဂှ်  
“ခရ၊ သရ” သာ်ဝံ သိုဓါသာ် ညးတမ္ဘာတေံ ချူစကာကျင်လဝ်ဂှ် ဝံဆိုင်ကေတ်ရ။ ခရ၊ ကိုသရ  
ဓါသာ်ဝံ မလိဒးဒုာ်ရောဟိုဂှ် ပိုသဒးဂှိုက်ဂွာ်တံရိဟ်ဒေံရောင်၊ ဖျုန်စွာဇကုပို ထောင်စာအာမွး  
ပိုဟိုဂးစ “ဩ=သ” ရ။ မအရေဝ်ဝေါဟာ မဆေင်စပ်ကို ဒွါဖျုန်စွာပို မထောင်စာအာဂှ်  
ဟိုတ်နူဒေံပြင်ကျင်နုပိုင်ကြိယာမွး “ဩ = သ” ဂှ်ရ ဝေါဟာမွး “သရ” ဂှ် ဒးဒုာ် ပိုသဒးဖျေ  
သဂုတ်သွာတ်ရောင်။

တုပ်နဲဂှ်ကို သကောပ်ဆုကွပ်မွးဂှ် ခွော် (ဆု) သွော် (ဆု) သဏော် (ဆု) သွံက်  
(ဆု) ရ်သာ်ဝံ ချူစကာလဝ် ဂှိုက်ကိုသာ်ဂှ် ဝံဆိုင်ကေတ်ရ။ မအရေဝ်ဝံ ဟိုတ်နူပြင်ကျင်  
နုပိုင်ကြိယာမွး “သံက်” ဂှ်ရ ထေက်ကိုဒးချူ “သဏံက်” ရောင်၊ ဗက်ကိုလိက်ပတ်ဒုာ် ဒုာ်မွး  
ညးချူစ “သမ္ပံက်” ရောင်။

တင်စုတ် ။ ။ ညံင်ရ် “မံက်” ဂှ် ဖ် “မော်” ကို ချူသမ္ပံက် (ဟံသေင်မွး) သဏံက်တဲ  
သဒးဗိုသဏော်ရ။ ဆဂးယဝ်ချူသဏော် သာ်ဝံ တိုက်ရိုက်မွး ဟိုတ်နူထဲဝံအာကိုပိုင်မွး (ယံ)  
သဏော်တေံမာန်ဂှ်ရ ချူသဏော်ဟံထေက်၊ ယဝ်ချူသွော်ပွန်လေဝ် ဟိုတ်နူထဲဝံအာကို  
ပိုင်ကြိယာ ပိုမဟိုဂးစ “နော်” တေံမာန်ပွန်ဂှ်ရ ချူသွော်လေဝ် ဟံထေက်ရ၊ ဟိုတ်ချူဟံ  
ထေက်ဂှ် ဒွါဂတတေံ သောင်ထွးကိုပွန်ရ။

၂။ ဝေါဟာလ္လံ ဂှိုက်ဂွာ်တံရိဟ်ဒေံဟံဝံ (ဟံဒး) မွး ဗဒဗဒါကို ဝေါဟာမိုပြင် မတုပ်ကိုဒေံတအံက်တဲ  
မဒးဖျေသဂုတ်သွာတ်ရ။ ဥပမာ-ပွဲအဘိဓာန် မန်ကိုအောက်လိက်ဂှ်ပွန် ဒွါဋ္ဌာန်မဇုဒိုလအ်လအ်ဂှ်  
“ဂဒိုပ်၊ ဗဒိုပ်” ရ်သာ်ဝံ သိုဓါသာ် ဒဒ်ရညးတမ္ဘာတအ် ချူစကာကျင်လဝ်ဂှ် ဝံဆိုင်ကေတ်ပွန်ရ။  
ဂဒိုပ်ကိုဗဒိုပ်ဓါဝံ မလိနယ်ချူလိ ဒးဒုာ်ပြရောဟိုဂှ် ဂွာ်တံရိဟ်ဒေံ ဟံလေဝဲသွာရ၊ ပိုင်ကြိယာ  
မဒ်အကွရ်ဒ တမ္ဗုင်လအာမတုပ်ကို “ဒိုပ်” ဂှ် ယဝ်ဗက်ဂွာ်ရင်မွး ကြိယာမပ္ပံ နှိ၊ ဒေါမ်၊ ဒေါအ်၊  
ဒံ တအ်ဂှ် သွော်ဆိုင်ကေတ်ရ။ ကြိယာ နှိ၊ ဒေါမ်၊ ဒေါအ်၊ ဒံ တအ်ဂှ် ယဝ်စိုစုတ်ရင်မွး  
ဂတဒေံတအ်ဂှ် ယဝ်ပိုင်ဒင်စုတ်ကိုအကွရ် “ဗ” မွး ဒေံတအ်ဒ်အာ ကြိယာကာရိတ်တဲ “ဗဒ်”  
ကိုဒေံဒ်ကျင် ဝံအဓိပ္ပါယ်သာ်ဝံရ။

တုပ်နယ်ဂှ်ကို ဒေါမ်ဂှ် ဒင်စုတ်အကွရ် ဗ တဲ ဗဒေါမ် = ကိုဒေံဒေါမ်အာ၊ ဒေါအ်ဂှ်  
ဗဒေါအ် = ကိုဒေံဒေါအ်အာ၊ ဒံဂှ် ဗဒံ = ကိုဒေံဒံအာ၊ ရ်သာ်ဝံ နုကြိယာသာမညဂှ် ဒ်ကျင်  
ကြိယာကာရိတ်ဖအိုတ်ဂှ် ဝံဆိုင်ကေတ်ရ။ ကြိယာတအ်ဂှ်ပွန် ယဝ်ဒင်စုတ်ကိုအကွရ် ဒံ ဂတ



နေ့တစ်နေ့မှူး နှိ-ဒန် = ပွ (အရာ) မှန်ကျင် ဝှံအဓိပ္ပါယ်သတ်ဝှံတဲ နှိကျင်ပိုဒ်နာမ်ရ။  
တင်စွတ် ။ ။ ကြိယာမှူး “ဒိုပ်” ဝှံ ကောမ်ကလိုအ်ဟွံဇ္ဇောပ်ဟွံလင်၊ တန်တံင်စံင်  
မွဲအထိုက်အတန် (အနိုက်အတန်) ဝှံအဓိပ္ပါယ်သတ်ဝှံရ။ ဂတဗျေက် ယင်ဒုင်စုတ်ကိုအကွရ် ဗ  
မှူး ဒိုပ်-ဗဒိုပ် = ကိုဗျေက်အာ ဝှံအဓိပ္ပါယ်ကြိယာကာရိတ် သတ်ဝှံတဲ အဓိပ္ပါယ်မှူး ဒွါဒိုပ်ဒွါဒိုက်  
ဟွံစိုပ်ရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ ဝေါဟာမှူး “ဂဒိုပ်” ဝှံ ဒးဒုင်ပြ မဒးဗျေက်သဂုတ်သွတ်ရ။

၃။ ဝေါဟာလျှိုတအ်ဂ် ပွဲလတူတင်ဓါတင် မပတိုန်ထစးကျင်တဲဂ် ဝှံတံင်ရိုဟ်ဝေါဟာဟွံဝှံမှူး  
တော်ဆကောပ်ကောပ်ကောတ် နကိုညာန်ရင်ကိုဟိုတ်ဖိုလ် မထေက်ကိုဒ်မာန်တအ်ဂ်တဲ မဒးဗျေက်  
သဂုတ်သွတ်ရ။

ဥပမာ - ၁ ။ ။ ကြိယာမွဲ ဒန်ရ အယောကတိုန်မင်ဂ် ယင်ဓိက်ဝှံဒမံက်ထွေးမှူးပွဲတောတ်  
ဗျေက် ဒုင်စုတ်ကို “ဒိုင်” တဲ အာဒိုင်၊ စဒိုင်၊ ကျောန်ဒိုင် ပွဲမပတ်သတ်ဝှံဂ် “ဒိုင်” မွဲသတ်။

ဥပမာ - ၂ ။ ။ ဝှံအဓိပ္ပါယ် “ဒွါ” တဲ ဒွါဒိုင်၊ ဒိုင်ဒွါ၊ ဒိုင်သတိက်၊ ဘာဒိုင် ပွဲမပွဲသတ်ဝှံဂ်  
“ဒိုင်” မွဲသတ်။

ဥပမာ - ၃ ။ ။ “ဒိုင်” မဟိုက်ကျင်လပ် ပွဲဥပမာ - ၂ ဂ်ပွန် ချူအကွရ်ပရးတဲ ဒွါဒမံင်၊  
ဒမံင်သတိက် ပွဲမပွဲသတ်ဝှံဂ် “ဒမံင်” မွဲသတ်။

ရ်သတ်ဝှံ နယ်ချူအကွရ် တိတ်ဒ်ဓါသတ်ဝှံ ဝှံဆိုက်ကောတ်ရ။ ပ္ဍောပ်ဓါသတ်ဝှံ နယ်ချူလ်ဗ္ဗေတ်၊  
နယ်ချူလ်ဒး သွက်ဝှံဒးပေါ်ပါ သွက်ဝှံဒးစိုစုတ် နှံကျင်ရ။

“ဒိုင်” ပွဲဥပမာ - ၁ ဝှံ နှိဝေါဟာရလိက်တဲ ကာလပိုဟိုဂး နကိုဝေါဟာရဗျေက်ကျောန်  
ဝေါဟာရအရာပ်မှူး အကွရ် “ဒ” ဂ် ဇိုတ်လပ် (ကဗျေက်လပ်၊ ဟွံပတိတ်ရမျှင်ဗျေက်) တဲ  
အာမံင်၊ စမံင်၊ ကျောန်မံင်ဟိုဂးတံ သတ်ဝှံရ။ ဟိုကွးကွးမှူး “ဒိုင်” ဝှံ နှိဝေါဟာလိက်၊ “မံင်”  
ဝှံ နှိဝေါဟာဟိုဂး၊ ရ်သတ်ဝှံ သမ္မိညိ။ ဟိုတ်ဂ်ရ စပ်ကို “ဒိုင်” ပွဲဥပမာ - ၁ ဝှံတဲ  
ပြဒုညာတောင် ဟွံမွဲရ။

ဒိုင်ကိုဒမံင် ပွဲဥပမာ ဓါကိုပိတအ်ဂ် ဒွါနုမအရေပ်မွဲမဝေ နယ်ချူအကွရ် နှိဒိုင်  
ဓါနယ်ဂ်ရ နယ်ချူလ်ဒး သွက်ဝှံဒးစိုစုတ် ပေါ်ပါထေက်ရ၊ မအရေပ်မပွဲ “ဒွါဒိုင်ကို ဒွါဒမံင်”  
မထွေးလပ်ပွဲဥပမာ ဓါကိုပိတအ်ဂ် ကာလပိုဟိုဂးစ နကိုဝေါဟာရဗျေက်ကျောန်မှူး “ဒွါ (နှိ) ဟမံင်၊  
ဟမံင်ဟနဲ၊ ဟမံင်ဟတိက်” ရ်သတ်ဝှံ ဟိုတ်နုပိုဟိုဂးစ နကိုရမျှင်ပရးဂ်ရ “ဒွါဒမံင်၊ ဒမံင်ဒွါ၊  
ဒမံင်သတိက်၊ ဘာဒမံင်” ရ်သတ်ဝှံ နကိုအကွရ်ပရးဟေင် မဒးချူထေက်ရ။ ပရးတဲချူမှလေပ်  
ကို “ဒိုင်” ပွဲဥပမာမွဲတေံ ဗျေက်တောင်တြာအာ ညးညွှန်ရ။

တင်စွတ် ။ ။ ယဝ်ကလောင်သွင်ဂြိုပ်ရင် လှောင်ဂလာန် မပတိုန်ထွေးကျင် လတူတေံမူး  
 “ဒိုင်” ကို “ဒမံင်” စါဝံ ပွဲဝေါဟာလိက်ပတ် ဖိန်ရမျှင်ခဲ ကြပ်တုပ်ဒိုင်ညးသ္လုအ်ကိုလေဝ်  
 ပွဲဝေါဟာဟိုဂးကို “မံင်”၊ ဟမံင်” ရ်သော်ဝံ ရမျှင်ခဲ ဟံတုပ်ညးသ္လုအ်ကို ဝံဆိုကေတ်မာန်ရ၊  
 ဟိုတ်ဂ်ရ ကာလပိုချူအက္ခရ်မူး ဒိုင်သဒိုင်ကိုဝေါဟာ ဟိုဂးတဲ ချူကွက်ထေက်ဟံထေက်  
 မဒးဖျေံသဂုတ်သွာတ်ရောင်။

လိက်ပတ်မန်ပို ခေတ်တိုတအ်ဝံ ပဟိုတ်နဟံမွဲကိုမိုဟ်စိုစွတ်တဲ မအရေဝ်သဒိုင်မိုဟို  
 ဂးခဲ ဟံတုပ်ညးသ္လုအ်တအ်ကို ဗွဲမဂြိုင် ချူကွက်ထေံဖအိုတ်တဲ ချူစကာလပ်တုပ်ဂ် ဝံဆို  
 ကေတ်ရ။ ချူကွက်ထေက်ဟံထေက် သွက်ဝံတိမာန် အတိုင်ညးတမ္ဘာတေံ ချူစကာကျင်ဂ်  
 ချူထွေးဏာသဒိုင်မြော်ညိရ။

မအရေဝ်မထေက်ကိုဒးချူ အက္ခရ်လဇံက်ကိုအက္ခရ်ပရး

ဒးချူအက္ခရ်လဇံက်		ဒးချူအက္ခရ်ပရး	
ဝေါဟာလိက်	ဝေါဟာဟိုဂး	ဝေါဟာလိက်	ဝေါဟာဟိုဂး
ဂျီ	မိုက်	ဂမာ်	ဟမာ်
ဂွံင် (တင်ဂတ်)	မိုင် (တင်ဂတ်)	(သရဲ) ဂမံင်	(သရဲ) ဟမံင်
ဂျါ (လာ)	မိုာ (လာ)	ဂမာ (အာ)	ဟမာ (အာ)
ဇိုက်	မိုက်	ဇနိုက်	ဟနိုက်
ဇူ (ဒို)	မိုူ (ဒို)	(ဌာန်) ဇမူး-ဇနူ	(ဌာန်) ဟနူ
ဇော်	မိုော်	(မိုဟ်) ဇမော်-ဇနော်	(မိုဟ်) ဟနော်
		ဇမော်-ဇနော် (ညး)	ဟနော် (ညး)
		ဇမော်-ဇနော် (ပတိတ်)	ဟနော် (ပတိတ်)
ဇူး	မိုူး	(မိုဟ်) ဇမူး-ဇနူး	(မိုဟ်) ဟနူး
		(ကေတ်) ဇမူး-ဇနူး	(ကေတ်) ဟနူး
(စိုင်) ဇူ	(စိုင်) မိုူ	ဇမု (စို)	ဟမု (စို)
ဇြောတ်	သောတ်	ဇရောတ်	ဟရောတ်
(အိက်) သိုင်	(အိက်) ကိုင်	သမိုင်-သကိုင် (ဆု)	ဟကိုင် (ဆု)
ဒိုင်	မံင်	ဒမံင်	ဟမံင်

သွာန် (၌) သွးသွး သျှင်	မှာန် (၌) မူးမူး လျှင်	သမ္မာန်-သမာန် (ညး) (ဆဂ်) သမး (ဟွံက) သမ္မုင်-သလုင် (ပတိုန်) (ဒိုဟ်) သမ္မုင် (ကျာ) သမ္မုင် (သို)	ဟမ္မာန် (ညး) (ဆဂ်) ဟမူး (ဟွံက) ဟဋ္ဌုင် (ပတိုန်) (ဒိုဟ်) ဟဋ္ဌုင်ကျာ ဟဋ္ဌုင် (သို)
သွေက် (ခါ) သွေဟ် သွဲ	လှေက် (ခါ) လှေဟ် လှဲ	သမ္မေက်=သလေက် (ထောံ) သလှေ် (ပှာ) သမ္မဲ-သလဲ (ပတိတ်) သမ္မဲ-သလဲ (သို)	ဟဋ္ဌေက် (ထောံ) ဟဋ္ဌေဟ် (ပှာ) ဟဋ္ဌဲ (ပတိတ်) ဟဋ္ဌဲ (သို)
သ္မိုက် (သရီ) သ္မိုင် (ခေါ) (ချင်) သွင် သ္မောံ	လှိုက် (သရီ) လှိုင် (ခေါ) (ချင်) ဝှင် လှောံ	သလှိုက် (စုတ်) သမ္မိုင်-သလှိုင် (ခါတ်) သဝှင် (လတူကျာ) (ယဲ) သမ္မောံ-သလောံ သမ္မိုက်-သလှိုက် (ဆု)	ဟဋ္ဌိုက် (စုတ်) ဟဋ္ဌိုင် (ခါတ်) ဟဝှင် (လတူကျာ) (ယဲ) ဟလောံ ဟလှိုက်/ဟလှိုက် (ဆု) ကဝှ်-အဝှ် (ခါ)
(ဟို) တွဟ်	(ဟို) ကွဟ်	တဝှ် (ခါ)	

တင်စွတ် ။ ။ မအက္ခရ်မသရက်လင်ဗွဲလတူ (၂) ဝီဇာန်၌ န်ပတိတ်ရမျာင်  
ဗျဉ်ဂကောမ်ဒုတိယညိ၊ ဗျဉ်ခိုက်လင်လပါ်သွင် (၃) ဝီဇာန်၌ ပတိတ်ရမျာင် ဗျဉ်ဂကောမ်ပထမညိ။

ရင်ကေတ်နယ်ကဲ တမ္မုင်လအာညးတမ္မာတအ် ချူစကာလင်သတ်ဝှ်တဲ ယဝ်ဟိုဂး  
နက်ရမျာင်ပရးမူး သဒးချူအက္ခရ်ပရး၊ ယဝ်ဟို ဂးနက်ရမျာင်ပင်ကောမ်မူး သဒးချူအက္ခရ်  
ကွက်ကောင်ဂှ် သောင်ကွးတ်ရ။

စပ်ကံကိစ္စချူအက္ခရ်ကွက်တဲ ညးလှိုသ္မိဗွေတ်ဗွေတ် လခိုန်လင်ကွေတ် နွဲမွဲသတ်ရ။  
“ညးတမ္မာတအ် နွဲလင်အက္ခရ်ကွက်ဂှ် သွက်ဝှ်ချူကွက်ရ ဟွံသေင်ဟာ၊ အက္ခရ်ကွက်နွဲတေ့  
ဒးချူကွက်ကောင်” ရသတ်ဝှ် သ္မိလင်ဗွေတ်တိတ် လခိုန်လင်ကွေတ်မွဲဒွဲခေပ် ညင်တင်သုဒတ်တွင်  
ဥင်ရ။ ဟိုတ်နုမိုဟ်သ္မိလင်ဗွေတ်တိတ်တအ် ချူပလေင်ထောံတဲ ဗွဲဖြကိုဟ်ဇာတ် -၅၅၀  
ဗွဲဇာတ်နိမဟိုဗွဲခိုင် မူအာဇာတ္တုအသ္မောံအိဂ်လေပ် မွဲကွပ်ကိုမွဲကွပ် ချူလင်မအက္ခရ် ဟွံတုပ်ညး

ညွှန်၊ ပွဲမွဲကွပ်စပ်ရက်လေပ် မအရေပ်ဒမံင် မွဲမစပ်ဂ် “သိုင်ဂန္ဓရး ကလေင်စံအာ --- ဒမံင်ဇကုရ၊ သိုင်အိန်စံအာ --- ခိုင်ဇကုရ” ရ်သတ်ဝံ နှိတ် ပွဲဒွဲလျံချူလပ် “ဒမံင်” ပွဲဒွဲလျံချူလပ် “ခိုင်” ဂ် ဝံဆိုင်ကေတ်ရ။ မအရေပ် ဥမွင်မွဲမစပ်ဂ် “သိုင်ဝိဒေဟရး ကိုစီရေင်ဥမွင်မွဲရ။ ဒွဲဝံ မဟောတ်သစ တလိုတ်ပါင်ပွေါဥမင်” ရ်သတ်ဝံ ဒွဲလျံချူဥမွင် ဒွဲလျံချူလပ်ဥမင်ဂ် ဝံဆိုင်ကေတ်ရ။ ဟိုတ်နူပိုလ် ဟံ့ကွိုတ်ဟံ့ကွးတအ် ချူပလေပ်ထောံတဲ ပွဲရာဇာဝင် ဥပန္နဟံသာဝတီကထာ မုက်လိက် -၁၄၆ ဂ် “ခုတ်လပ်ယျ ကျက်ကွဲဗန်ဇမွဲး ပြာကတ်တံ နိုက်လျှဟ်ဟေင်” ပိုဒ်ဝံ ကာလဒ်အာလိက်ဝင်ဗတောန်ပွဲတန်လဒေါင် ဂ် ..... ကျက်ကွဲဗန်ဇမွဲး ..... ရ်သတ်ဝံ ချူကွက်ထောံလပ်ဂ် ဝံဆိုင်ကေတ်ရ။

ပံက်ရင်အဘိခါန် မန်ကိုအေကံလိက်ပွန်လေပ် မအရေပ်မွဲသတ်စပ်ဂ် ညးတမ္မာတအ် ချူစကာလပ်ခါနယ်ပိနယ်ဂ် ဝံဆိုင်ကေတ်ရ။ လိက်ပတ်မန်ပိုဝံ ဟံ့မွဲကိုသွောပ်တံကိုန်ဂစိုတ်တဲ ကွိုပ်ဟံ့မာန်သွေပ် သွေပ်ဟံ့မာန်ကွိုပ်ဂ် ပြာကတ်လောန်ရ။ ဟိုတ်ဂ်ရ အတိုင်မသူးကျင် ပွဲတံတေံ တရေမ်တေံဒးသံဖအိုတ်ဂ် လွလဗိုန်လပ်ကွေတ်ညိ။ ဒင်သိုင်ကိုတင်ပိတင် မပတိုန် ကျင်လပ်တေံဂ်တဲ တရေမ်အိုတ်ဂ် သဒးတးပါတဲ တရေမ်ခိုတ်ဂ် သဒးဂြိုက်ဂွဲပတိုန်ရေင်။

စပ်ကိုကိစ္စချူအကွရ်ကွက် ထေက်ဟံ့ထေက်တဲ ပွဲရာဇာဝင်မန်ဗွဲခမ္မန် မူအာစာတု အသွောအ် ပွဲဂွန်မုက်လိက် -၁၇ ဂ် ယာတ်သွက်ဝံလးဂဇေင်ဂ် “သနာအေ” ရ်သတ်ဝံ ညးချူစကာလပ် နကိုအကွရ်ပရးဂ် ဝံဆိုင်ကေတ်ရ။ “သွာဂအေ” သတ်ဝံ ညးဟံ့ချူအကွရ်ကွက်ရ။ ညးတအ်ချူအကွရ်ကွက်ဟံ့လေပ်ဟံ့သေင်ဟိုက် သွက်ပိုဒးကွိုတ်ဟံ့ကွးလပ်ထေက်ရ။ မူဟိုတ် ညးမဒးချူအကွရ်ပရးရောဟိုမ္မး ဝေါဟာမ္မး “သနာ” ဝံဂ် ကာလဟိုဂးစမ္မး “ဟဏာ” ဟိုတ်နူပိုဟိုဂး နကိုရမျာင်ပရးဂ်ရ ညးမဒးချူအကွရ်ပရးရေင်ဂ် ကိုဇေံစိုတ်ညိ။

နူဝေါဟာလိက်ပတ်ဂ် ဗိုလ်မဝံ့ပြင်ဒ်အာ ဝေါဟာဟိုဂးရော၊ ဟိုမွဲနဲပွန်မ္မး နူဝေါဟာ လိက်မပတ် “ခမီ၊ ဂစိုတ်” တအ်ဂ် ဗိုလ်မဝံ့ဒ်ကျင် ဝေါဟာဟိုမ္မး “ဟမီ၊ ဟစိုတ်” ရောဟိုက် သွက်ဝံဒးသောင်ကိုနွဲရ။ မအကွရ်ရမျာင်ညွာတ်တံ ရမျာင်ပရက်ပရက် မပတ် ခဃ တအ် အလုံသိုဖအိုတ်ဝံ နံ့ဒြဟတ်ဒရိုဟ် “ဟ” အပွဲဒေံဖအိုတ်ရ။ ဝံ့ဒြဟတ်ဒရိုဟ် “ဟ” တဲဟေင် နူဗျင်ရမျာင်မဒိုန်ညောမ်ဂ် ဝံ့ဒ်ကျင် ဗျင်ရမျာင်ညွာတ်တံ ဗျင်ရမျာင်ပရက်ပရက်မာန်ရ။ ဥပမာ - ရမျာင် က ကို ရမျာင် ဟ ဓါဝံ ပင်ကောမ်တဲ “က + ဟ = ခ” ရ်သတ်ဝံ ရမျာင် ခ ဝံ့ကတ်ဒ်ကျင်ရ။ အကွရ်ရမျာင်ပရက်ပရက် တွဟ်သအာင်ဂမ္မိုင်လေပ် တုပ်နယ်ဝံ့ဟေင်ရ။

ဂကူမန်ပိုဝံ ဒးစိုတ်ကိုဟိုဂးစလေဲ ဗက်ကိုဟိုဂးစလေဲတဲ အကွရ် ခ အကွရ် ထ မန္တပွဲဝေါဟာလိက်မ္မး “ခမီ” “ထပို” တအ်ဂ် ကာလပိုဟိုဂးစမ္မး ဂိုင်ကေတ်ဆ

စိုတ်ရမျှင်ခြဟတ်ဒရိတ် “ဟ” မနွတ်အပွဲ ခ၊ အပွဲ ထ ဂ် သမးတဲ “ဟမ္မိဟဂ်” ဝိဟိုဂးစ သာ်ဝွံရ။

တဲမွဲသာ်ပွန် အက္ခရ်ရမျှင်ညွတ်တတ်ပရက်ပရက်ဟွံသေင် မပတ်ကို ဂ၊ ဇ၊ ဗ တအ်ဝွံ ဝိလ်ဒေံတအ်ဂွံပြင်သွာ်အာ ရမျှင် “ဟ” ကိုရောယတ်သွာ်နမ္မး ဂကူပိုမန်ဝွံ ဒးစိုတ်ကိုဟိုဂး ဖျောတ်ဝ်စ ရမျှင်ညွတ်တတ် ရမျှင်ပရက်ပရက်တဲ အက္ခရ်မနွံရမျှင် မဒိုန်ညောမ်တအ်ဂ်လေဝ် နွံအခိုက်ဟိုဝ်စ ရမျှင်ညွတ်တတ် ရမျှင်ပရက်ပရက်ကိုရ၊ ဥပမာ - ဂစိုတ်ဂ် ဝ်ယစိုတ်၊ ဇကုဂ် ဝ်ဇကု၊ ဗစွဲဂ် ဝ်ဘစွဲရ၊ ဗက်ကိုရမျှင်မဟိုဝ်သာ်ဂ်တဲ ကာလဟိုဂးဂ် ဒေံပြင်အာရမျှင် “ဟ” ကိုရ။ ဟိုတ်ဂ်ရ ဂစိုတ်ဂ် ယစိုတ်-ဟစိုတ်၊ ဇကုဂ်ဇကု-ဟကု၊ ဗစွဲဂ်ဘစွဲ-ဟစွဲ ဒေံဒ်ကျင်သာ်ဝွံရ။

မူးနွံပွန် အက္ခရ် သ မွဲလေဝ် ပွဲဝေါဟာဟိုဂးဂ် ဒေံပြင်အာရမျှင် “ဟ” ကိုရ၊ ဥပမာ ဝေါဟာညင်ရ်မပတ် “သွ၊ သွာန်၊ သွဲ၊ သွပ်” တအ်ဂ် ကာလဟိုဂးမူး အက္ခရ် သ ဝွံ ဒေံပြင်သွာ်အာ “ဟ” တဲ၊ “ဟ” ဂ်ပွန် ကလေင်ဒ်အာအက္ခရ်ကွက်၊ မုလအက္ခရ်ကွက်ဂ် ကလေင်ဒ်အာအက္ခရ်ဒမုင်ပွန်တဲ န၊ မှာန်၊ လဲ၊ ဝှပ် သာ်ဝွံ ဟိုဂးစရ၊ ရသာ်ဝွံ ကာလမဟိုဂးဂ် မအက္ခရ်စွဲမဂ်ပြင် ဟိုတ်ပြင်သွာ်ဒ်အာ ရမျှင် “ဟ” ဂ်ရ။ ကာလချူအက္ခရ်မူး ရမျှင် “ဟ” ဝွံ ဒေံပြင်စေံကျင် နူအက္ခရ်လ်ရောဟိုဂ် ချပ်ဗဇာအက္ခရ်တံရိတ်ဒေံ ချိုတ်တံပျိုတ်တံတဲဟေင် သဒးချူထေက်ရောင်။

ဥပမာ- ဝေါဟာဟိုဂး ညင်ရ် မပတ် “ဟဠပတိတ်၊ ဟဠိုင်ထော်” တအ်ဂ် ပွဲလိက်ပတ်တရေမ်လ်ချူ စကာလပ် “ဖလဲပတိတ်၊ ဖလိုင်ထော်” ဂ် ဝွံဆိုကေတ်ရ၊ ဝေါဟာဟိုမူး “ဟဠ၊ ဟဠိုင်” တအ်ဝွံ ဟိုတ်နုပြင်ဆဲစေံကျင် နူဝေါဟာလိက်မူး “သွဲ၊ သွိုင် ဂ်ရ ချူ “သမ္မိပတိတ်၊ သမ္မိုင်ထော်” ဟေင် ဒးဒုင်ပြဲရောင်။

စပ်ကိုကိစ္စချူအက္ခရ်တဲ သွက်ဝွံဒးစွဲသတိ ဝိန်နဲဗတ်တံဂ် ဝေါဟာလိက်မပတ် “ဇွော်၊ သွဲ၊ သွိုင်” တအ်ဝွံဂ် ကာလဟိုဂးစမူး အက္ခရ် ဇ ကို အက္ခရ် သ ဂ် ပြင်သွာ်ဒ်အာ “ဟ” တဲ “နော်၊ လဲ၊ လှိုင်” ဟိုဂးသာ်ဝွံရ၊ ဣဝွံဂ် ရမျှင်ပင်ကောံ သမ္မိလပ်မွဲတင်။ ဝေါဟာလိက် မပတ် သမ္မော်-သဏော်၊ သမ္မက်-သဏက်၊ သမ္မာန်-သမာန်၊ သမ္မဲ-သလဲ၊ သဝဟ် တအ်ဝွံ ကာလဟိုဂးဂ် အက္ခရ် သ ဝွံ ဒေံ ပြင်ဒ်အာ “ဟ” တဲ ဟဏော်၊ ဟဏက်၊ ဟမာန်၊ ဟဠ၊ ဟဝဟ် ဟိုဂးစသာ်ဝွံရ၊ ဣဝွံဂ် “ရမျှင်ပရး” သမ္မိလပ်မွဲတင်ပွန်။

ရင်ကေတ်ဥပမာဇါတင် မထွေးလပ်လတုဂ်တဲ ဝေါဟာလိက်ယင်ဒ်ရမျှင်ပင်ကောမ်မူး ဝေါဟာဟိုဂးလေဝ် ဒ်ရမျှင်ပင်ကောမ်ကိုရ၊ ဝေါဟာလိက် ယင်ဒ်ရမျှင်ပရးမူး ဝေါဟာဟိုဂးလေဝ် ဒ်ရမျှင်ပရးကိုရဂ် ဝွံဆိုကေတ်ရ။ ဟိုတ်ဂ်ရ ကာလပိုချူအက္ခရ်မူး ဝေါဟာဟိုဂးဂ် သွလပ်တိုင်ခိတဲ

ကာလပိုဟိုဂးၣ် ပိုဟိုဂးနက်ရမျာင်ပံင်ကောမ် ညံင်ရမပတံ “လဲ၊ လျိုင်” ဟာ၊ ပိုဟိုဂး နက်  
ရမျာင်ပရး မပတံကို “ဟဠ၊ ဟဠိုင်” ဟာ ဟိုၣ် တော်ဆကောင်ကွေင်နက်ညာန်တဲ ယဝ်ပို  
ဟိုဂးနက်ရမျာင်ပံင်ကောမ်မူး သဒးချူအကွရ်ကွက်၊ ဟိုဂးနက်ရမျာင်ပရးမူး သဒးချူအကွရ်ပရး  
ရောင်ၣ် ပှပ်စွဲလဝ် အပွဲကွေင်ကွဟ်လျိုင်ညိ၊ သွက်ဝွံဗွေတ်ဟွံမွဲရ။

တင်စွတ် ။ ။ ဝေါဟာလျိုင် ကာလဟိုဂးၣ် ဝိန်ဟိုဂးတံ နက်ရမျာင်ပရးကိုလေဝ်  
ယဝ်ဒေသွက်ဝွံထဲထံင်ကို ဝေါဟာတုဟ်သအာင်ဟွံမွဲမူး နဒၣ် တင်ယုတ်ဒေက် (ချွင်းချက်)  
ယဝ်ရမိက်ဝွံချူအကွရ်ကွက်မူးလေဝ် ချူစကာမာန်ကိုရောင်။

“အကွရ်ကွက်စွံတေံ ချူကွက်ထေံတေံတဲရ” ပဟိုတ်နုပူဂိုလ် သမ္မိဗွေတ်တံ  
ဂိုင်ကေတ်လဝ်မှာမှာသတ်ဝွံတဲ ပွဲလိက်ပတ်မန် ခေတ်တိုဝ် မအရေဝ်ဝေါဟာ မစွံသဇိုင်ဒေ  
ဟွံတုပညးသ္မာန် ညံင်ရ “ နော်ကံဟနော်၊ လျိုင်ကံဟဠိုင်၊ သွက်ဟဠ ” တအံၣ် ချူစကာလဝ်  
ဇော်၊ သျိုင်၊ သွဲ တုပပ် မွဲဇီဇဝ်ၣ် ဝွံဆိုင်ကေတ်ရ။ ဗွဲစွတ်တုန် ပွဲဝေါဟာမပတံ “မ္ဗိဟ်ဟနော်၊  
ဟနော်ပတိတ်” တအံၣ် မအရေဝ်မူး “ဟနော်” ဝွံ ပဟိုတ်နု ဒေသ်ရမျာင်ပရးၣ်ရ သဒးချူ  
အကွရ်ပရးမူး ဇမ္ဗော်တဲ သွးပွဲ ဇမ်နော် သတ်ဟွံသေင်မူး ဇနော် ရ၊ ကာလဟိုဂးၣ် အကွရ်  
ဇ ဝွံ ဒေသ်ပြိုင်အာရမျာင် “ဟ” တဲ “ဟနော်” န်ကွိုင်သတ်ဝွံရ။

တင်စွတ် ။ ။ ဝေါဟာမပတံ “ဂမ္ဗိုင်၊ ကမ္ဗောန်” တအံၣ် “ဂလိုင်၊ ကလောန်” ရ်သတ်ဝွံ  
ညံင်ရညးမချူစကို ဝေါဟာမပတံ “ဇမ္ဗော်၊ သမ္ဗိုင်” တအံၣ်လေဝ် “ဇနော်၊ သလိုင်” ရ်သတ်ဝွံ  
ညးတမ္ဗာတအံၣ်ချူစကာကွိုင်နွံရ၊ ပွဲမချူစကာသတ်ဝွံၣ် ပွဲလိက်အုပ် မုအာစာတုအသွောအံ  
ဝွံဆိုင်ကေတ် ဗွဲမဂ္ဗိုင်ရ။

ဝေါဟာဟိုဂးမူး “နော်” ဝွံ ဒေသ်ရမျာင်ကွက် န်ရမျာင်ပံင်ကောမ်တဲ သဒးချူအကွရ်  
ကွက် “ဇော်” ရောင်၊ ကာလပိုဟိုဂးစၣ် အကွရ် ဇ န် ပြိုင်အာရမျာင် “ဟ” တဲ “ဟ”  
ၣ်ပွန် ကလေင်အာအကွရ်ကွက်၊ အကွရ်ကွက် န နုတ်ၣ် ကလေင်အာအကွရ်ဒမုင်  
(အကွရ် ဒးဒိုင်ကွက်) ပွန်တဲ “နော်” န်ကွိုင်သတ်ဝွံရ။

လုတ်ရိုင်ကေတ်တင်ဂွေင် မပတိုန်ထွးကွိုင်လဝ် လတူၣ်တဲ အကွရ်ပရးမူး “ဇနော်”  
ကို အကွရ်ကွက်မူး “ဇော်” ဓါတအံၣ်ဝွံ ယဝ်ရကလင်ကေတ် ဆဇိတ်ရမျာင်ဒေသမးမူး  
ရမျာင်ဒေတအံၣ် ကြပ်တုပံင်ညးသကအံၣ်ရ၊ ဝိန်ဂ်လေဝ် ယဝ်ရစွဲစွတ်ရိုင် ဝေါဟာဟိုဂး မဒ်သ  
ဇိုင်ဒေတအံၣ်မူး “ဇော်” န် “နော်”၊ “ဇနော်” န် “ဟနော်” ရ်သတ်ဝွံ ဒဒ်ရ သဇိုင်ဒေတအံၣ်  
ဟွံတုပညးသ္မာန်ၣ် ဝွံဆိုင်ကေတ်ရ။

ညးလျိုင်တအံၣ်ဝွံ တင်ဂွေင်ဝွံၣ်လေဝ် ဟွံချပ်ဟွံဗွာ၊ လိက်ပတ်ညးတမ္ဗာၣ်လေဝ် ဟွံဗွာဝွံတဲ

“နော်” ဂုံလေဝ် ချူ “ဇော်” “ဟနော်” ဂုံလေဝ် ချူ “ဇော်” “လှိုင်” ဂုံလေဝ် ချူ  
သျှိုင်၊ “ဟဋ္ဌိုင်” ဂုံလေဝ် ချူ “သျှိုင်” “လုံ” ဂုံလေဝ် ချူ “သွဲ” “ဟဋ္ဌိုင်” ဂုံလေဝ်  
ချူ “သွဲ” ဝိုဝိုတ်န့် ဟိုတ်နုချူကာ “ဝွဲတော်တဲ” ဂုံရ လိက်ပတ်မန်ပို ရုပ်သံမဒးလီ  
မိုပြင်မဒးယောင်ယာအာအိုတ်ရ။

ယွဲကောဒေညးမဆာန်ဂကူတအ်ညးဂမ္တိုင်၊ ဂျိုင်မွဲယပ်သျှေဝ်ကပ်ပိုတ်အာ ပွဲဒေါင်  
စီမွဲ ပိုဒးပတော်ကသုတို့က်ရ ဟွံသေင်ဟာ၊ ဂျိုင်ကွင် မတွဟ်ဂး လိက်ပတ်ပိုဝ် ဟွံမွဲကိုသျှေဝ်  
မတွဟ်ဂး မွိုဟ်ထိုင်သွာအာကွိုပ်ဂုံ ညာတ်ဒိုင်အိုတ်ရ ဟွံသေင်ဟာ။ “ဂကူမန်ပို ဝွဲကျိုင်အိုတ်  
ဝွဲပတန်အလိုအသီမာန်မှ ပိုပလေဝ်လိက်ပတ်ကောင်” ယပ်ဖျေဟ်လပ်ခိုတ်သံဝွဲမွဲ “ဂျိုင်ကွင်ပို  
သျှေဝ်ကပ်ကပ်ဝွဲ နွဲမင်ပွဲလဒေါင် မှာသွိဒ် ရံင်ဩင်စင်ဟွံညာတ်ကောင်သွဲ” ဟိုက် လွဲခိုတ်ထောံညီ၊  
ယပ်ရမလးထောံလပ် အတိုင်ဏအ်မွဲ တွဲရလခိုတ်ဇော်ကျာထတ် ကတိုက်ကျိုင် သွာတ်တ်မြဟ်ဟ်မွဲ  
ဂျိုင်ကွင်ပို ဟွံဒးတို့မိုက်အာရဟာ၊ ဟိုတ်ဂုံရ လွဲစီမင်ဒိုင်အခိုင် လွဲချိုင်ဒိုင်တဲတဲကအ်  
သွတ်နုတဲဝွဲတဲ တပ်ကိုညး ညးကေတ်တာလျိုင် ဝိုင်ပလေဝ်တိုန်အိုတ်ညီအံ။

ယွဲညးမဆာန်ဂကူတအ်အံ၊ ယပ်မွဲဆာန်ဂကူဒုတ်မွဲ ဒွဲဇေတ်ဂုံ သဒးဂံင်ပလေဝ်ရောင်၊  
ဒွာနုချူပလေဝ် မက်ဂွင်ပွောန်ဒုတ်တဲ ညးဗျိုင်ဂုံ မွဲလွဲချပ်ဝိုင်ညီ၊ ညးဗျိုင်ကတိုက်ဟောင် မွဲချပ်  
ဝိုင်ညီ၊ စရဲဒဲဂကူလိုက် မွဲချပ်ဝိုင်ညီ။

ညးပလေဝ်အဲပလေဝ် လိက်ပတ်မန်ပို သဒးကျော်တိုန်ပွန် ဒုတ်ရောင်။



ဒကုတ် - ၈၁

တင်ဂွေင်မဆောင်စပ်ကို ပရေင်လိက်ပတ်မန်နာနာသတ်

\* သဒ္ဒါမန် \*

“သဒ္ဒါ” ဟိုတိုန်သတ်ဝွဲ ဗက်ဂုံ သဒ္ဒါမဂစ မနွဲတံဒေ အထွောအကွရသညာတောတ်ရောင်  
မန်ပိုဝွဲမဂ္တိုင် ကြိုဟ်နော်လပ်ခိုတ် သတ်ဝွဲရ၊ “သဒ္ဒါမန်” ဟိုသတ်ဝွဲမွဲလေဝ် “မအရေင်မန်  
မဗဂပ်တောဲစုတ်လပ် “ယင်၊ ဟိုန်၊ ဖိုန်၊ ပွဲ” တအ်ဂုံရောင် ကြိုဟ်နော်လပ်ခိုတ် သတ်ဝွဲပွန်ရ၊  
မအရေင်စွန်ဝါကျ ယင်တအ်၊ ဟိုန်တအ် ဟွံပါမွဲ သဒ္ဒါဟွံသေင် ကြိုဟ်နော်လပ်ခိုတ်ဇေတ်တ်  
သတ်ဝွဲရ၊ မအရေင်ဝေါဟာမွဲ “သဒ္ဒါ” ဂုံ ဝိုန်ဂွဲပံက်အရထဒေ ရမျာင်ရ မောအ်ရကိုလေဝ်

ဗွဲစွတ် (သဒ္ဒါ) မူးဝံ န်စေပ်ပွောန် သွောင်တ်မဆေင်စပ်ကို ဂကုဘာသာတအံင်တအံင်ရ၊ ဟိုမွဲနယ်ပွန်မူး သွောင်တ်ပရေင်ဟိုဂး သွောင်တ်ပရေင်ချူကော်ဟောင် ညးကော်ခဲစ “သဒ္ဒါ” ရောင်။

ဒုံစွတ်သန်ရ၊ ပွဲဘာသာလုံမွဲဟိုဟို “ဗိုဏအံင်ဒးချူကော်၊ ဗိုဏအံင်ဒးဟိုဂး၊ ဗိုဏအံင်ဒးပြေင်စွဲ ဇေမာင်ဝါကျ သာ်ဝံဒ်တံ ဇာပ်ပ်ဘာသာ၊ ဇာပ်ပ်ဂကု သွောင်တ်ညးကိုညး နွဲတ်ဖအိုတ်ရ၊ ဗိုဇ ကုဒးစိုတ် ဗိုဇကုမိက်ဝံဟိုဟို ဟိုဟိုဝံ၊ ဗိုဇကုမိက်ဝံချူဂ် ချူဟိုဝံ၊ ဗိုဇကုမိက်ဝံဇန်ပြေင်စွဲ ဝါကျဂ်လေပ် ပြေင်စွဲဟိုဝံရ၊ အတိုင်စေပ်ပွောန် သွောင်တ်ဘာသာညးဂ်ဟောင် ဒးဟိုဂး ဒးချူ ကော် ဒးပြေင်စွဲဇေမာင်ဝါကျရ၊ ရ်သာ်ဝံ ဇာပ်ပ်ဂကု ဒဒ်မဒးနွဲကုသွောင်တ်ဂ် ဝံညာတ်ကေတ် ဗွဲမကွးဖူးရ၊ စေပ်ပွောန်ဝံ သွောင်တ်ဝံဂ်ဟောင် ညးကော်ခဲစသဒ္ဒါရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ ပွဲဘာသာမန်ပို လေပ် ဗွဲမဗွဲကိုပရေင်မန်၊ ဗွဲမဗွဲကိုတမ္ဗိုင်လအာမန်ဂ် နွဲကိုသဒ္ဒါ မဆေင်စပ်ကိုလိက်ပတ် သဒ္ဒါ မဆေင်စပ်ကိုလဟိုလဂး ချိုက်က်ပေင်င်ရ။

သဒ္ဒါကဏ္ဍိယံ သဒ္ဒါမောဂ္ဂလာန် သဒ္ဒါနာသတအံင်ဝံ န်သွောင်တ်စေပ်ပွောန် ဘာသာမဂဓရ၊ ဘာသာမဂဓဝံ ပွဲမအရေင်မွဲမွဲဂ် နွဲကိုဓာတ် (တံရိဟ်မအရေင်) နွဲကိုပစ္စယ်(မအကွရ်အထံက်အရိ သွက်ဝံဒက်ပတန်မအရေင်) နွဲကိုကာရက (ညးကေတ်တာလျိုင်ကမ္မောန်) တြံသာရ၊ ပွဲကာရကမွဲမွဲပွန်လေပ် ဝိဘတ် (အရာမပါခြာကို ဗိုပြေင်ရပ်ရာ ညံင်ဟံဝံတုပ်ညးညးအံ) ညးကိုညး နွဲပွန်ရ၊ ဗက်ကိုဝိဘတ်တဲ ဝိဘတ်မွဲကိုမွဲ ဗိုပြေင်ရပ်ရာမအရေင် ဟံတုပ်ညးညးအံ၊ ဗက်ကိုကာလအတိက် အနာဂတ် ပစ္စုပန်တဲ ကာလမွဲကိုမွဲ ဗိုပြေင်ရပ်ရာ ဟံတုပ်ညးညးအံရ၊ ဗက်ကိုပုဂိုလ်ပွန်လေပ် ချဲကိုညးဂ် ပုဂိုလ်ပထမ၊ မူး၊ ဇော်၊ မွဲ၊ မွဲ၊ ဂ် ပုဂိုလ်လဒေါ်၊ အဲကိုပိုက်မွဲဟ်တောတ်လပါဇကု ရ်သာ်ဝံ ပါစွဲလပ်ပုဂိုလ်ပိသာ်ရ၊ ပွဲပုဂိုလ်မွဲမွဲ ဗက်ကိုလို့ဟ် အောန်ဂ်တြိုင်တဲ ဗိုပြေင်ရပ်ရာ ဟံတုပ်ညးညးအံရ၊ ဗက်ကိုလိင်တြိုင်၊ ဗြဲပွန်လေပ် ဗိုပြေင်ရပ်ရာမအရေင် ဟံတုပ်ညးညးအံပွန်ရ၊ ရ်သာ်ဝံ စေပ်ပွောန်သွောင်တ် ဘာသာမဂဓ သေဝဲဗြေဝဲသွက်သွိုင် ဗွဲမလောန်ရ။

သဒ္ဒါမန်ပိုတုန် ဗိုဂ် ဟံတရး ဟံသွက်သွိုင်သေဝဲဗြေဝဲရ၊ ဗက်ကိုကာလကို ဗက်ကိုပုဂိုလ် ဗက်ကိုလို့ဟ်အောန်ဂ်တြိုင် ဗက်ကိုကာရကကို ဗိုပြေင်ရပ်ရာ ဟံတေင်ဟံပြေင်သွဲရ၊ ပွောင်ကာရကတြံသာ် ကတ္တာ (မွဲဟ်လေပ်ကောန်သွ) ကိုကမ် (မွဲဟ်ဒးဒင်ကောန်) ဓါဝံ သိုဟံ ဒမက်ဝိဘတ်တဲ မန်ပိုနွဲအခိုက်ဟိုဂးစရ၊ သွက်သာမိ (တြံဒြပ်) မွဲတုန် ဗွဲမတြိုင် ဟံဒမက်ထွးဝိဘတ် တဲ နွဲအခိုက်ဟိုဂးစရ၊ ဗိုရပ်ရာ ကာရကပိတအံဝံ ဟိုတ်နုတုပ်ပ်ဒိုင်ညးညးအံဂ်ရ ရင်ကေတ်ဗွဲမူးမူး ပိုဒ်ဝံ ကတ္တာရ ကမ်ရ သာမိရဂ် ဖျေံသဂုတ်သွာတ်ဟံဒးရ၊ စိုစွတ်ရင်ဇေမာင်ဝါကျတဲဟောင်



ကတ္တာရ ကမ်ရက် ဝှံတီကေတ်မာန်ရ၊ အတိုင်သွောင်ဝါကျမန်ဟိုမွး ပိုင်ကတ္တာဝှံ ဒးနွံကွာ (ဂတ) ပိုင်ကြိယာတဲ ပိုင်ကမ်ဝှံ ညဲဒးနွံလက်ကရ်ပိုင်ကြိယာရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ ယဝ်ညဲနွံဂတပိုင်ကြိယာမွး ညဲဒ်ကတ္တာ၊ ယဝ်ညဲနွံကြ်ပိုင်ကြိယာမွး ညဲဒ်ကမ် ပိုဒးတီကေတ်သတ်ဝှံရ။

ဥပမာ - (က) အဲညာတ်ညဲ  
(ခ) ညဲညာတ်အဲ

သွေဝှံပိုင်ရင်ဝါကျခါဝှံမွး “အဲ” မနွံပွဲဝါကျ (က) ကို “အဲ” ပွဲဝါကျ (ခ) ခါဝှံ ဝှံနီရပ်ရာညဲတုပ်တဲကိုလေဝ် “အဲ” ပွဲဝါကျ (က) ဝှံ ဟိုတ်မလေဝ်ညာတ်ဂ်ရ ညဲမဒ်ကတ္တာ “အဲ” ပွဲဝါကျ (ခ) ဝှံ ဟိုတ်နုညးမဒးဒင်ညာတ်ဂ်ရ ညဲဒ်ပိုင်ကမ် ပိုဒးတီကေတ်ရ၊ ယဝ်ဒးဟိုနုကိုနယ်အပြောံမွး “အဲ” မနွံတပွဲဝါကျ (က) ဝှံ ဟိုတ်နုညဲနွံဂတပိုင်ကြိယာဂ်ရ ညဲဒ်ပိုင်ကတ္တာ၊ အဲမနွံတပွဲဝါကျ (ခ) ဝှံ ဟိုတ်နု ညဲနွံကြ်ပိုင်ကြိယာဂ်ရ ညဲဒ်ပိုင်ကမ် ဝှံတီကေတ်ရ၊ ဆဂးလဆောင်လဆောင် သွပဓာန်သွအဓိကကို ပိုင်ကမ်တဲ ယဝ်မိက်ဝှံဟိုဂးမွး ပိုင်ကမ်ဂ် ဝှံဂတပိုင်ကြိယာတဲလေဝ် အခိုက်မန်တအ် ဟိုဂးစလင်နွံကိုရ။

ဥပမာ - ကမ္ဘောန်ဟံ့ခိုဟ်ဂ် လွေကျောန်၊ (ပျက်လဝ်ပိုင်ကတ္တာ)  
စွဗိုဏအ် ဆောင်လအ် အဲဟံ့စ (ဒမံက်လဝ်ကတ္တာ)

သတ်ဝှံဒ်တဲ ဝှံဆိုကေတ်ရ။ ယဝ်ဒမံက်ထွေးလဝ်ပိုင်ကတ္တာမွး ပိုင်ကတ္တာဝှံ ဒးမာန်ဒိုင်ဂတပိုင်ကြိယာ လှိုန်ရ။

ပိုင်သမိ (တွဲဒြပ်) တုန် ညဲဒးနွံလက်ကရ်ပိုင်ဒြပ်လှိုန်ရ။

ဥပမာ - ကွိုင်အဲ၊ ဒနပ်အဲ သတ်ဝှံဒ်တဲ ဝှံဆိုကေတ်ရ။ သွက်သမိဝှံ ဟိုဂးဏာဂလာန်မွဲတဲ အဓိပ္ပါယ်ညဲ ယဝ်သွက်ဝှံဒးသလှော်ပွာ ဟံ့မွဲမွး ဟိုမွဲနုညုန် ဂလာန်မဟိုဏာဂ် ဗိုတွာဟ်မွဲသအောင်တေံ ယဝ်အဓိပ္ပါယ်ညဲစိုပ်အာဟံ့မာန်မွး သွက်ဝှံဒးတောဲစုတ်ကိုဝိဘတ်မွး “ဒဒက်တ” ဟံ့မွဲရ၊ ဆဂး ဗိုတွာဟ်မွဲသအောင်တေံလေဝ် ယဝ်အဓိပ္ပါယ်ဂလာန် စိုပ်အာမာန်ကိုမွး ဒးတောဲစုတ်ကိုဝိဘတ်မွး “ဒဒက်တ” ရ။

ဥပမာ - မွန်ဘုရင်၏သမီးတော်ခြောက်ပါး၊

ဝါကျဗျာဝှံ “ကောန်မြဗ္ဗကရာဇ်မန်တြ” ယဝ်ကွဲဘာသာသတ်ဝှံမွး မွးနုအဓိပ္ပါယ်မွး ကောန်မြသိုင် မန် နွံတြဂ်တဲ သိုင်မန်တြဇကု ပတုကောန်မြမွဲ - အဓိပ္ပါယ်သတ်ဝှံလေဝ် ဟိုတ်နုစိုပ်အာမာန်ဂ်ရ “ကောန်မြတြ ဒဒက်တသိုင်ဇကရာဇ်မန်” ရသတ်ဝှံ ဒးဒမံက်ထွေးကို ဝိဘတ်ရ၊ ပွဲကာရက သွေဟ်ဂမ္တိုင်ဂ် ရုပ်ရာဝိဘတ်ညးကိုညး ဒးဒမံက်ထွေးကိုဖအိုတ်ရ၊ တတိယဝိဘတ်ဂ် “န (ကို)”၊ တတိယဝိဘတ်ဂ်ညုန် မအရေဝ်မွး မွဲဟာန် မွဲကရေဝ် မွဲစွံတအ် ပါလုပ်မွး “ကောံ”

စတုတ္ထဝိဘတ်ဂ် “ကု”၊ ပဉ္စမဝိဘတ်ဂ် “န” သတ္တမိဝိဘတ်ဂ် “ပွဲ” ရ်သတ်ဝံ ဒးဒမံက်ကိုဝိဘတ်ရ။

ပွဲသဒ္ဒါမဂဓတေဂ် ဗက်အလိုက်ဝိဘတ်တဲ ဗိုပြင်ရပ်ရာ မအရေဝ် ပြင်သွာဲအာရ။ ပွဲသဒ္ဒါမန်ပိုဂ် “န (ကို) အဲ၊ (ကျောံ) အဲ၊ နူအဲ၊ ပွဲအဲ” ရ်သတ်ဝံ ဝိဘတ်ဂ် နဒဒ်ပိုဒ်ဒင်ဂတဟေင် ဒမံက်ထွးလဝ်တဲ ရပ်ရာမုး “ အဲ” ဂ် ဟံလီလတ် ဟံပြင်သွာဲအာရ။ ရ်သတ်ဝံ သဒ္ဒါမဂဓ ဂ် တရးသွဲသောဲဖြောဲလောန်တဲ သဒ္ဒါမန်ပိုဝံ ဗိုသတ်ဂ် ဟိုတ်နဟံသွဲလး ဟံဒိုက်ပေင်ဂ်ရ နူဘာ သာမဂဓတေ သွက်ဝံကွာဲစောဲဘာသာမန်လောဲသွာ ပွဲအရာမကွာဲစောဲဘာသာ ညံင်ဟံဝံဒ်အခက်အခဲ ရန်တုအ်သတ်ဂ်တဲ တုပညာမန်တအ် မဒးဒံပတိုန်လဝ် ရမျာင်ဝိဘတ် မပတံ ယင်၊ ဟိုန်၊ စိုန်၊ ပွဲ တအ်ဂ်ရ။

တင်စုတ် ။ ။ တတိယဝိဘတ်ဂ် ကာလစကာပွဲအရာ ကွာဲဘာသာမဂဓမုး စုတ် “န” တဲ “နဇိုင်၊ နတဲ” မပတံသတ်ဝံကို ပံင်တောဲစုတ် “ကို” တဲ “နကိုဇိုင်၊ နကိုတဲ” မပတံသတ်ဝံလေဝ်ကို ညးစကာစရ။ ပွဲဝေါဟာဟိုဂးဂ် စုတ် “ကို” မွဲခပ်ဟေင်တဲ “ကျောန်ကိုတဲ၊ အာကိုဇိုင်၊ စကိုပါင်” နနယ်မပတံသတ်ဝံ ဟိုဂးစရ။

ရံင်ကေတ် ယင် တအ်၊ ဟိုန် တအ်မကွာဲဒိုင် နူဘာသာမဂဓကို မန်ဂ်တဲ “မန်ပိုတမ္ဘာတေ စုတ်လဝ်သိုရမျာင်ဝိဘတ် မပတံ ယင်၊ ဟိုန်၊ စိုန်၊ ပွဲ တဲ ဟိုဂးကျင်လဝ်ရ။ မွိုဟ်ကြံကြံဏအ်ဟေင် ပလိုထောံရမျာင်ဝိဘတ်တအ်ဂ်ဏောဝ်” ညးလှိုဂးတံသတ်ဂ်ရ။ စိုန် ဂ်လေဝ် ရံင်ကေတ် အရေဝ်ဝေါဟာညးတမ္ဘာတအ် မပုတ်ဂုတ်လဝ်ပွဲလိက်တုဟ်တအ်ဂ်မုး မအ ရေဝ်ဝေါဟာ ပွဲလိက်တုဟ်လက်ထက်လီလေဝ် တောဲစကာလဝ်ရမျာင်ဝိဘတ်ဂ် ဟံဝံဒ်ကေတ်ရ။ ဟိုတ်ဂ်ရ လညာတ်ပူဂိုလ်တအ်ဂ် ဂလာန်ပူဂိုလ်တအ်ဂ် ဒ်ဒုတ်စုတ်ဟံသေင်ရ။

ပိုဒ်မုး “အဲ” ဂ် ယဝ်ဒးဒက်ရပ် ပတဲရပ် ဗိုနယ်သဒ္ဒါမဂဓကိုမုး ပွဲသဒ္ဒါမဂဓတေ ပိုဒ်ညံင်ရ် မပတံ ကညာ၊ ဣတ္ထိ တအ်ဂ် ပထမဝိဘတ် ဧကဝုခ် ဖျေ့ကိုသိတဲ သိဝိဘတ်ဂ် ဇိုတ်ကမ္ဘေအ်လဝ်ရ။ ဟိုမဲ့နဲပုန်မုး ပွဲပိုဒ်မုး ဣတ္ထိ၊ ကညာတအ်ဝံ မိုန်ဖျေ့လဝ်သိဝိဘတ်ကို လေဝ် ဟိုတ်နူသိဝိဘတ်ဂ်တဲ ရပ်ရာခေဲတအ် အတိုင်မူလတံတေ ဟံလီဟံပြင်သွာဲအာရ။ တုပ်နယ်ဂ်ကို ပွဲပိုဒ်မုး “အဲ” ဝံ ယဝ်ဒ်ကတ္တာမုး ပထမဝိဘတ်မန်မုး “ယင်” ဂ် ဇိုတ်က မ္ဘေအ်လဝ်၊ ယဝ်ဒ်ပိုဒ်ကမ်မုး “ဟိုန်” ဂ် ဇိုတ်ကမ္ဘေအ်ရ။ ယဝ်ဒ်ပိုဒ်တုဒြပ်မုး “ဒဒက်တံ” ဂ် ဇိုတ်ကမ္ဘေအ်လဝ်ရောင် ကိုဇော်စိုတ်ညိ။

ဂလာန်တင်သေင်ခရ်ဓမ္မက္ခန္ဓာ ဒစာံလက်ကိုပန်လီ အလုံသိုဖအိုတ်ဂ် ဟိုတ်နူကျင်တြဲ မနွံကုပိုန် မဟိုတွဟ်လဝ် နကိုဘာသာမဂဓေရ် ကာလမကွာဲဘာသာမဂဓ နူပိဋကတ်ပိ မဒ်ဂ လာန် မတိတ်နူခပါတ်ပါင်ကျင်တြဲ မနွံကိုဂုန်ဖိုလ်ပတောအ်စတ်ဟံမာန်ဂ် မွဲပါင်ခပ် မွဲမခပ်လေဝ်

ညင်ဟွံဂွံကွဲအာ ညင်ဟွံဂွံလလဲသော်စက်အာ လွင်မအရေဝ်မဂလာန် မွဲပါင်တုံမွဲပါင် မွဲမတုံမွဲမ  
ဒိုက်အရထပစွယ်ဒေလေဝ် ဟွံကုံကွဲအာ၊ တပညာမန်ပိုတမ္ဘာတအ် ကွဲစွဲကေတ် ဘာ  
သာမန်အိုတ်ရ။

နယ်ကွဲဘာသာခေတ်တို့လျဟ်ဂွံ မအရေဝ်အလုံမွဲဝါကျဂ် သရောပ်ကေတ်တုံ  
ညင်အဓိပ္ပါယ်ဒေ ရှိသာဒေ ဟွံဂွံလီအာဂ် ညးကွဲစွဲ နဘာသာမွဲကုမွဲရ၊ ပွဲကိစ္စကွဲဘာသာဂွံ  
သွက်ဂွံစွဲသတိဂ် လိက်ပတ်မွဲဂ် နကုံသွှပ်တဘာသာညးကုံညးဟေင် ညးစီဇန်လတ် ဝါကျရ၊  
ဘာသာမွဲကုံမွဲ ဝှံတုပ်ညီညးညးအ် ဟွံလေဝဲသွာရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ ကွဲစွဲကေတ် ဘာသာမွဲမွဲမွဲ  
တုတ်မတုတ်ပါင် ဟွံဒးကွဲ၊ ကွဲဟွံဂွံ၊ မအရေဝ်လျှံ ဒွဲထေက်ကုံဒးနက်ထေင်လေဝ်ဒးနက်၊  
ဒွဲထေက်ကုံဒးထပ်စုတ်လေဝ်ဒးထပ်စုတ်တုံ ကုံသွှပ်ဘာသာဇကုလေဝ် ညင်ဂွံကိတ်ညီ၊  
အဓိပ္ပါယ်ဒေ ရှိသာဒေလေဝ် ညင်ဟွံဂွံလီအာ ဒးမန်ဇန်ကွဲစွဲကေတ်ရ၊ ဟိုတ်ဒွာနုသက်ဂ်ရ  
ဝါကျမွဲ - “မွန်ဘုရင်၏သမီးတော်ခြောက်ပါး” မထွေးကျင်လတုတေင်ဂ် ညင်ဂွံကိတ်ညီ  
ကုံပရေင်ဘာသာမန် ယဝ်ဒးကွဲမွဲ “ကောန်ဖြတ်” (မဒုံ) ကောန်ဖြတ်ဒိုင်ကေရုတ်မန်  
ဟွံသေင်သက် “ကောန်ဖြတ်ကေရုတ်မန် (မဒုံ) ဖြတ်” ရ်သက်ဂွံ သရောပ်ကေတ်အဓိပ္ပါယ်ဒေတုံ  
ကွဲကေတ်မာန်ရ။

ပွဲဒွဲဂွံ ဂလာန်ဆက်စပ် ဒးအာတုံ စပ်ကုံပရေင်ကွဲဘာသာဂ် ဒးဆက်ချုညီပွန်ရ၊  
ကွဲဘာသာမွဲဂွံ ဘာသာဇကုကွဲဗဒ်ဂ်ဟေင် ဒးစွဲအဓိကတုံ ဒးချပ်အဓိပ္ပါယ်ကွာရ၊ နုဗွာကွဲဗဒ်မန်  
ဟွံသေင်သက် နုအေက်လိက် ကွဲဗဒ်မန်ရောင် ယဝ်ဒ်မွဲ ဘာသာမန်ဂ် စွဲအဓိက ဒးချပ်  
အဓိပ္ပါယ်ကွာတုံ မအရေဝ်ဝေါဟာ ညင်ဂွံကိတ်ညီကုံဘာသာမန် လွင်ဝါကျ ညင်ဂွံကိတ်ညီကုံ  
သွှပ်လိက်ပတ်မန်ဂ် ဒးကွဲဗဒ် ရ၊ ဗိုက်ဟွံကွဲမွဲ လိက်ဇကုကွဲလတ်ဂ် မအရေဝ်ဟွံကျေဝ်ဂေါင်  
ဇမောဝ်ဝါကျ ဟွံကလိတ်ကလောတ်တုံ န်လိက်ဒိုတ်မွဲဟွံမာန်ရ။

- 1. This is apan. 2. He is a boy.
- 3. She is Mi Mon Chai. 4. It is a book.

ဝါကျအေက်လိက် မပတ်ရ်သက်ဂွံ ကွဲဗဒ်ဘာသာမန်ရောင် ဟိုထေင်ရ၊ မအရေဝ်  
မဒုံပွဲဝါကျအေက်လိက်ဂ် မွဲမတုံမွဲမ ချပ်ကေတ်ဗတ်မန်ကွာ၊ တုံမှ အလုံမွဲဝါကျဂ် ဒးသရောပ်  
ကေတ်အဓိပ္ပါယ် ဗတ်မန်မွဲဝါပွန်ညီ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ ပွဲဝါကျဂွန် (၁) ဂ် ဣဏအ် - န် - မွဲ -  
ကွေတ်မှင် သရောပ်ကေတ်အဓိပ္ပါယ် အလုံမွဲဝါကျသိုဖအိုတ်မွဲ ဣဏအ်ဂ်ဒိုင်ကွေတ်မှင်မွဲတူင်  
(မိက်ဂွံဖျေ “ရ” ပွဲကွေတ်တေတ်ဖျေ၊ ဟွံဖျေလေဝ်ဂွံ) ရ်သက်ဂွံ မက်ကုံဝါကျမန်တုံ ဒးဇန်  
ကေတ်ဝါကျရ။ ဝါကျဂွံ န်ဝါကျမန်ဇေတ်ဇေတ်တုံ ကလင်စလေဝ်ခိုတ်၊ ကွိုဟ်အဓိပ္ပါယ်

လေဝ်လေဝဲရ။ ဝိုက်ဟုံကွဲ - “ဤဟာသည် ကလောင်တံတစ်ချောင်း ဖြစ်သည်” ဝါကျဗျာန်  
စွဲအဓိက ချပ်ကေတ်ဗတ်ဗျာကွဲတုံမှ၊ “ဒြပ်ဝှံ ကွေဟ်မုင်မွဲတျိုင် မဒ်ရ” ကွဲကေတ်ဗတ်မန်  
သတ်ဝှံမွဲး ချူဗတ်မန်၊ ဟိုဗတ်မန်ရက် ဟုံဒ်အရေဝ်မန် ဇေတ်တံ၊ ဒ်ဝါကျ “အုက်အေဝ်ဝ်အက်”ရ။

တင်စုတ် ။ ။ ပွဲဘာသာမန်ပို ပိုဒ်စွးနာမ်မွဲး “ဣ” ဝှံ ဒ်အရေဝ်စွောန်ထွေးဒြပ်တုံ ညံင်ရ်  
ပွဲဝါကျမပတ်၊ အဲဒ်အဏာန် တအ်ဂ် “အ” ဝှံ ဒ်ပိုဒ်စွးနာမ်စွောန်ထွေးဒွဲရောင် သမ္ဘိညီ။

ဝါကျ (၂)။ (၃)။ (၄) တအ်ဂ် ခေံဒ်သုတ်တြုံမွဲရ။ ခေံဒ်ဒ်မိမန်ဆဲရ။  
ဣဂ်ဒ်လိက်အုပ်မွဲအုပ်ရ။ ရ်သတ်ဝှံ ဗက်ကိုဇေမောင်ဝါကျမန်တုံ ဒးကွဲကေတ်ရ။ သူသည်  
ယောက်ျားကလေးတစ်ယောက် ဖြစ်သည်။ သူမသည် မိမ္မန်ချိုင်း ဖြစ်သည်။ ဤအရာသည်  
စာအုပ်တစ်အုပ် ဖြစ်သည်။ ဗက်ကိုအလိုက်ဝါကျဗျာ သတ်ဝှံတုံ ကွဲဟုံဝှံရ။

တင်စုတ် (၁) ။ ။ ပွဲဘာသာအေက်လိက်တေံ လဝှံကိုသွောတ်တံညး “ခေံ” သွက်ညးတြုံကို  
“ခေံ” သွက်ညးမြ ဟုံတုပ်ညးညွှန်ရ။ နဘာသာမန် ကာလ ကွဲစွောတ်ဘာသာအေက်လိက်တေံ  
ညံင်ဟုံဝှံဒ်ဝါတ်ဂါတ်ခေံခဲတုံ “she” ဂ် “ခေံဒ်” သတ်ဝှံ အာစာတအ် ထပ်စုတ်ကို “မြ”  
မွဲမရ။

တင်စုတ် (၂) ။ ။ လဝှံကို သွောတ်တံဘာသာအေက်လိက်တအ် ဒြပ်မနွံကရပ်ဇေု  
မရပ်ထွေးမာန်ဂ် ညးတအ်စကာ “This” “ဏာန်၊ ဣဏာန်” ဝှံအဓိပ္ပါယ်ဗတ်မန်ရ။ ဒြပ်သွောတ်နဇေု  
မဒးစွောန်လပုတ်တဲတအ်ဂ် ညးစကာ “Thal” “တေံ၊ ဣတေံ” ဝှံအဓိပ္ပါယ်မန်ရ။ ဒြပ်ဟုံ  
ကြပ်ဟုံသွောတ်ဂ် ညးတအ်စကာ “It” “ဂ်, ဣဂ်, မဂ်” ဝှံအဓိပ္ပါယ်ဗတ်မန်ရ။



## ကုဝိဘတ်ကို ကုနိပါတ်

ကုဝိဘတ်

ကိုကပေါတ်ဒြပ်မွဲမွဲမွဲး ပုဂိုလ်မဒင်ကေတ်ဒြပ်ဂ် ညးကော်ခဲစ “သမ္မဒါန်” တုံ ပွဲပိုဒ်  
“သမ္မဒါန်” ဂ် ဒးတောဲစုတ်ကို “ကုဝိဘတ်” ရောင် - ရ်သတ်ဝှံ သွောတ်တံသဒ္ဒါမဂေ ခွဲတ်ရ။  
သွောတ်တံသဒ္ဒါမန်ပိုတုန် ပုဂိုလ်မဒင်ကေတ်ဒြပ် မကော်ခဲစကး သမ္မဒါန်စိုန်ခွဲတ်ကိုလေဝ်

ပွဲပိုဒ်သမ္ပဒါန်ကို တောဲစုတ်ကုဝိဘတ်တဲ အခိုက်ဟိုဂးစကာ အောန်လောန်ရ။ အဲကို (ကာ) ခဲ၊ ခဲကို (နင်) အဲ - ရသ်ဝွံ နဒ်ပိုဒ်ကမ်သာမညဟောင် အခိုက်ဟိုဂးစဂြိုင်ရ။

ဆဂး မအရေဝ်မွဲး “ကို” ဝွံကိုဝွံသာမညဟွံသေင်၊ ကိုနဒ်ဒါန်မွဲး ဟိုမွဲနဲပွန် ဝေါဟာမွဲး “ကိုဒါန်” ယဝ်ခွံတ်မွဲး ဒးတောဲစုတ်ကို “ကု” ဝိဘတ်လွိုင်ရ။  
ဥပမာ - အဲကိုဒါန် “ကု” ခဲ၊

ခဲကိုဒါန်ကုအဲ၊ သာ်ဝွံဒ်တံ ဝွံဆိုင်ကေတ်ရ။

တင်စုတ် ။ ။ ဥပမာမထွေးကျင်လပ် ဝွံလျှိုဂ်စိုင်ဝွံ ပျက်ဒမ္ပက်လပ် ပဓာနကမ်တဲ မဟိုဂးလပ်ရောင်၊ ပွဲဝါကျမွဲ ပိုဒ်ကမ်ခါပိုဒ် ယဝ်ပြိုင်ကျင်မွဲး ပိုဒ်ကမ်မဟွံမွဲကိုလမျိုက် နကိုဝေါ ဟာသဒ္ဒါ ညးကော်ခဲစ ပဓာနကမ် (ကမ်ဒ်ပဓာန်) တဲ ပိုဒ်ကမ်မခွံကုလမျိုက် ညးကော်ခဲစ အပဓာနကမ် (ကမ်မဟွံဒ်ပဓာန်) ရ၊ ပဓာနကမ်ကို စွဲဂတတဲယဝ်ဟိုမွဲး ပွဲအပဓာနကမ်ကို ဒး တောဲစုတ်ကို ကုဝိဘတ်လွိုင်ရ။

ဥပမာ - အဲဒိုက်ကိုသ္မာမွဲစုံ “ကု” တ္တုဂန်ရ။

အဲဒိုက်ကိုသ္မာ “ကု” တ္တုဂန် မွဲစုံရ။

သာ်ဝွံဒ်တံ ဝွံဆိုင်ကေတ်ရ၊ အပဓာနကမ် စိုန်စွဲဂတကိုလေပ် ယဝ်မအရေဝ်မွဲး “ကိုဒါန်” ခွံတ်မွဲး ဒွဲလျှိုတောဲစုတ် “ကု” ဒွဲလျှို ဟွံတောဲစုတ် “ကု” ရ။

ဥပမာ - က။ အဲဒိုက်ကိုဒါန် “ကု” တ္တုဂန် သ္မာမွဲစုံ။

ခ။ အဲဒိုက်ကိုဒါန်တ္တုဂန် သ္မာမွဲစုံ။

သာ်ဝွံတအ် ဝွံဆိုင်ကေတ်ရ၊ အပဓာနကမ်ကိုလေပ် စွဲလပ်ဂတ၊ မအရေဝ်မွဲး “ကိုဒါန်” လေပ် ဟွံမွဲမွဲး ကာလလိုလေပ် ဟွံတောဲစုတ် “ကု” ဝိဘတ်ရ။

ဥပမာ - အဲကိုတ္တုဂန် သ္မာမွဲစုံရ။ - သာ်ဝွံဒ်တံ ဝွံဆိုင်ကေတ်ရ။

လဆောင်လဆောင်တုန် ပဓာနကမ်ကိုလေပ် စွဲလပ်ဂတ၊ မအရေဝ်မွဲး “ကိုဒါန်” လေပ် စွဲစိုန်ဒ်တံကို သ္မာအဓိကကိုပိုဒ်ကမ်တဲ ပဓာနကမ်ကို ယဝ်စွဲဒွဲတံဝါကျမွဲး ဒွဲလျှိုတောဲစုတ် “ကု” ဒွဲလျှိုဟွံတောဲစုတ် “ကု” ရ။

ဥပမာ - က။ သ္မာဝွံကို အဲဒိုက်ကိုဒါန် “ကု” တ္တုဂန်ရ။

ခ။ သ္မာဝွံကို အဲဒိုက်ကိုဒါန်တ္တုဂန်ရ။ - သာ်ဝွံဒ်တံ ဝွံဆိုင်ကေတ်ရ။

### ကုနိပါတ်

နိပါတ်မွဲးကို မအရေဝ်မွဲ ခဲတန်ဒိုင် ပွဲတံဒေါင်တောတ်ပိုဒ်မွဲမွဲတဲ ညင်အရထ

အဓိပ္ပာယ်ပိုဒ်တစ်ခု ငွ်တောင်တုတ်တိုန် ငွ်ဖြိုင်ဟ်တိုန် မအရေဝ် မလေဝ်သွက်သက်ဂ်  
မမိက်သူးရ၊ ဆဂး ပွဲဘာသာမန်ပိုတုန် အဓိပ္ပာယ်တောင်တုတ်ဟွံမွဲ၊ ညံင်ဂွံကလင်စခိုဟ် ညံင်စ  
မောင်အရေဝ် ငွံကလိတ်ကလောတ်ဟောင် ဆတ်စုတ် “ကုနိပါတ်” တဲ့ ဟိုဂးလဝ်ရ။

ဥပမာ - ကိုဏာဗွဲမသက် “ကု” သွေဟ်ရ၊ ကမ္ဘောန်မသက် “ကု” ဖိုလ်ဂ် ဝေင်ပါညီ၊ ဩဝ်မန္တ  
“ကု” လဗျို ဟွံမွဲ “ကု” လဗျိုသိုဖအိုတ်ဂွံ မွဲလေဝ် ဟွံခိုန်ဂွီရ။

သက်ဂွံဒ်တံ တောဲစုတ်လဝ်ကုနိပါတ်တဲ့ ဟိုဂးလဝ်ဂ် ငွံဆိုကေတ်ရ၊ ဟွံစုတ် “ကု”  
တဲ့ ဩဝ်မန္တလဗျို ဟွံမွဲလဗျို သက်ဂွံဒ်တံ ယဝ်ဟိုမူးလေဝ် အဓိပ္ပာယ်ဂလာန်ဟွံလီရ၊ ဆဂး  
တောဲစုတ် “ကု” တဲ့ ယဝ်ဟိုဂးမူး ရှိသာဂလာန်ဂ် ဩိုင်ဖြိုင်ဟ်ကျိုင်တဲ့ ဟိုဂးလေဝ် ကလိတ်  
ကလောတ် ကလင်စလေဝ် သာယေန်ပွဲကတောင် ဂွိုင်ကျိုင်ရ။

တင်စုတ် (၁) ။ ။ ပွဲမအရေဝ်တရေမ်မူးသက်ကုဂ် “သက်” ငွံ “ဟွံ၊ ဟွံမွဲ”  
ငွံအဓိပ္ပာယ်သက်ဂွံတဲ့ “ကု” ငွံ နိပါတ်ရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ မွဲမသက်ကုသွေဟ် = မွဲမဟွံ  
မွဲကုသွေဟ်၊ မသက်ကုဖိုလ် = မဟွံမွဲကုဖိုလ် ငွံအဓိပ္ပာယ် သက်ဂွံရ။ အာစာမန်ပိုလ္လံမွဲစွဲတအ်  
မအရေဝ်မန်ရဂ် ပထောံစိုပြင်မအရေဝ်ပါဠိတဲ့ သတ်ဆုဂ် သဗ္ဗ၊ သတ်တအ်ဂ် သတ္တံ ညံင်ရမ  
ချူလဇံက်ထောံသက်ဂ်ကို “သက်ကု” ဂ်လေဝ် “သက္ကု” ရ်သက်ဂွံ ချူလဇံက်ပတုပ်လဝ်စိုပြင်  
မအရေဝ်ပါဠိရောင်။

တင်စုတ် (၂) ။ ။ ပွဲလိက်ပတ်တရေမ်လ္လံဝေါဟာမူး “သက်” ဂ် သိုဟွံပင်တောဲကို “ကု”  
လေဝ် ချူစကာလဝ် နွံကိုရ၊ ပွဲလိက်အုပ် ဇာတ်-၅၅၀- အုပ်အဋ္ဌမ ဒွဲမုက်လိက် -၂၃၉-  
ပွောန်-၁၀ ဂ် “အဲ ..... ချိုတ်အာ သက်စွဲစွဲဂ် ပြုသန်ရ”

သက်ဂွံဒ်တံကို၊ “ပွဲမသက်သိုင်မတွဟ်ပြုကိုဟ်ဝိဘင်တဲဂ်” သက်ဂွံဒ်တံကို ငွံဆိုကေတ်ရ၊ ပွဲငွံ  
“သိုင်” ဂ် “ဩ” ငွံအဓိပ္ပာယ်ခေဲတဲ့ “သက်သိုင် = ဟွံဩ ငွံအဓိပ္ပာယ်ခေဲရ။

တင်စုတ် (၃) ။ ။ “ကု” ဝိဘတ် “ကု” နိပါတ် မဒ်ဝေါဟာလိက်ဂွံဂ် ကာလဟိုဂးစမူး  
မန်ပိုပတ်တရမျှင် “ကို” တဲ့ အဲကိုဒါန် “ကို” ခေဲ၊ ခေဲကိုဒါန် “ကို” အဲ၊ အဲဒိုက်ကိုဒါန်  
“ကို” တုဂုန်ရ၊ သတ်မန္တ “ကို” လဗျို၊ ကမ္ဘောန်ဟွံမွဲ “ကို” ဖိုလ် သက်ဂွံဒ်တံ ဟိုဂးစရ။

ကျော်

လဂွံစေပ်ဟေန်သဒ္ဒါမဂဟိုမူး တတိယဝိဘတ်ဂ် လက်ကရဲခေဲ မအရေဝ်မပတ်  
“မွဲဟာန် မွဲကရောံ၊ မွဲစွဲ” တအ်မွဲမွဲသက် ယဝ်စွဲမူး တတိယဝိဘတ်ဂ်ရ ညးကော်ခစ  
“သဟာဒိယောဂ” တဲ့ မအရေဝ်ခေဲလေဝ် နူတတိယဝိဘတ်သာမညတေံ ခေဲဒးတောင်ကျိုင်ကိုရ၊

ဆဂးၵ် ပွဲဝေါဟာမန်ပို ပြယဘဲမအရေင်တောင်မွဲသအာင်ၵ် မန်တအ်ဟိုဂးကျင်လပ် ဟံ့မွဲ၊ ကျ် “ကု” ဓရ်၊ သွပ် “ကု” လိုက်၊ မိ “ကု” မ၊ ဝိုညး “ကု” ညး၊ ဒၵ်ညး “ကု” ညး သာ်ဝွံဒ်တံ ပွဲဝေါဟာမန်ပို ကုဝိဘတ်ရ အခိုက်ဟိုဂးကျင်လပ် နွံဒိုင်တဲ သွက်ဝွံကွဲဘာသာမဂဓဂ် န်ကျင်ဝါတ်ဂါတ်ခက်ခဲရ။

ညံင်ဝွံလောန်စက်အာ အခက်အခဲဝွံမာန်ၵ် တုပညာမန်တအ် ဒးချပ်စင်ခြင်ကျင်ရ၊ အခက်အခဲဝွံၵ်လေပ် ဝွံစက်ကျောံအာမာန် ကိုအဓိပ္ပါယ်ဂလာန်မူးမွဲမွဲ၊ မွဲကရေင်တံလေပ် ညံင်ဝွံကိတ်ညီမာန်တဲ ပွဲကုဝိဘတ်ၵ် ပံင်တောဲစုတ် “ကောမ်” မွဲမပွန်တဲ “ကောမ်ကု” ရ်သာ်ဝွံ အွာမန်တမ္ဘာတအ် နွံပျိုန်ဝိဘတ် သွက်သမာဒိယောဂတြာမွဲရ။

ဝေါဟာမူး “ကောမ်” ဝွံ ဝွံအဓိပ္ပါယ်မူး “ပံင်” တဲ “ကောမ်ကု” ၵ် “ပံင်ကု” နကိုဝေါဟာခေတ်တိုဝွံဟိုမူး “ပံင်ကို” ဝွံအဓိပ္ပါယ် သာ်ဝွံရ၊ မအရေင် “ကောမ်” ကို “ကု” ဓါၵ် အာစာကြံကြံဟအ် ချူပံင်သွထေံမွဲစေံတဲ န်ကျင် “ကောံ” ဝိုချူစကာဒိုင်လျဟ်ဝွံရ၊ ဟိုတ်ၵ်ရ ကျ် “ကောံ” ဓရ်၊ သွပ် “ကောံ” လိုက်၊ မိ “ကောံ” မ ရ်သာ်ဝွံဒ်တံ ပွဲအရာမကွဲဘာသာမဂဓဂ် စကာဒိုင်စိုက်လျဟ်ရ။

မန်ပိုခေတ်တိုဝွံ အတိုင်လေင်ဝါကျ မဟိုကျင်နုတမ္ဘာတေံၵ်ဟေင် ဟိုဂးဒိုင်ဒိုလျဟ်ဏီရ၊ ဆဂး ဝေါဟာမူး “ကု” ၵ်မွဲရ ပြင် ထေံရမျာင် “ကို” တဲ၊ ကျ် “ကို” ဓရ်၊ သွပ် “ကို” လိုက်၊ မိ “ကို” မ၊ ဝိုညး “ကို” ညး၊ ဒၵ်ညး “ကို” ညး သာ်ဝွံဒ်တံ ဟိုဂးတ်ရေင်။



### “ဟိုဗက်ဒေသ ချူဒးဒုံပြ”

ဝေါဟာဟိုဂးမူးၵ် ဗက်ကိုဒေသတဲ မွဲဒေသမွဲမို ဟိုဂးဟံ့တုပ်ညးညွအ်ရ၊ ဗက်ကို အခိုင်အခါခေတ်သမယတဲလေပ် မွဲလက်ထက်ကိုမွဲလက်ထက် ဝေါဟာမအရေင် ဟံ့တုပ် ညးညွအ်ရ၊ ပွဲဝေါဟာဟိုဂး အခေတ်လျဟ်ၵ် ရမျာင်အကွရ် က ကို ရမျာင်အကွရ် ပ ဓါဝွံ ဂတးဂတုန်တ်ရေင်ညွအ်တဲ ညးဟိုဂးစၵ် ဝွံဆိုကေတ်မွဲမတိုင်ရ၊ ဟိုမွဲနယ်ပွန်မူး ကာလဟိုဂးစၵ် စူးအကွရ် က ၵ် သွဲစကာလပ်ရမျာင် ပ၊ စူးအကွရ် ပ ပွန်ၵ် သွဲစကာလပ်ရမျာင် က တဲ ဟိုဂးတ်ၵ် ဝွံဆိုကေတ်မွဲမတိုင်ရ။

ဥပမာ - ပွဲဝေါဟာလိက် မပတံ ကမ္ပိုင်၊ ကမ္ပတ် တအ်ၵ် ကာလဟိုဂးမူး အကွရ် က ၵ် ပြင်သွဲထေံရမျာင် ပ တဲ ပလိုင်၊ ပလတ် သာ်ဝွံဒ်တံ ဟိုဂးစရ၊ တဲပွန်ပွဲဝေါဟာ မပတံ ပေက်ပွေက်၊ မွဲနာဒီပျါ၊ ပျါသတ်တအ်ၵ် အကွရ် ပ ၵ် ပြင်ထေံရမျာင် က တဲ

ပေက်ကဝေက်၊ မွဲနာဒီကဝါ၊ ကွါသတ် ဟိုဂးစ သာ်ဝွံပွန်ရ၊ ရ်သာ်ဝွံ အကွရ် က ကို အကွရ် ပ (ရမျှင်ကကို ရမျှင်ပ) တအ် ဂတးဂတုန် (ထပက်စူး) ညးညွှန်တဲ ဟိုဂးလတ်ဂ် ဝွံဆိုင်ကေတ်ရ။

တဲပွန် အတိုင်မပတိုန်ထွေးကျင်လတ် ပွဲဒကုတ်-မွဲ တေ အကွရ်ရမျှင်ညွှတ်တပ်ပရက်ပရက် အလုံသိုဖအိုတ်ကို အကွရ်ရမျှင်ခိုင်ခိုင်တအ်မွဲမဂ္ဂိုင်ဂ် ပြင်ထောံရမျှင် “ဟ” တဲ ဟိုဂးစအိုတ်ရ၊ ရ်သာ်ဝွံ ဝေါဟာဟိုဂးဂမ္တိုင် မွဲမဂ္ဂိုင် ဗက်ကိုကာလဒေသတဲ ပြင်သွာ်ခိုင်ဂ် ဝွံဆိုင်ကေတ်ရ။

ရမျှင်ဟိုဂးတအ်ဂ် ဗက်ကိုကာလဒေသတဲ ဒွဲဒေသဇကုမိုလ်ဟိုဟို ကာလချူအကွရ်မွဲ ညိုင်ဝွံဇော်နယ်ကဲသွာ်တံလိက်ပတ် တပညာတမ္ဘာတအ် မချူစကာကျင်လတ် အဆက်ဆက်ဂ် မဒးချူစကာရ၊ ကာလဂ်မှ ဇော်လဒေါ်တဲ ဒေသမွဲကိုမွဲ ဟံ့ဂွဟ်ဂ္တိုက် ဟံ့ဇော်စးညးညွှန်ရ၊ သာ်ဂ်ဟံ့သေင်တဲ “ပသုကွမ်” ဂ် ချူထောံ “ဏမ်” မူး ကိုဒေသလျှ မကော်ခဲစ “ဏမ်” လျှမကော်ခဲစ “ဏောမ်” တအ်ကို၊ “တင်ကွမ်” ဂ် ချူထောံ “တင်ဂ်” မူးကိုဒေသလျှမကော်ခဲစ “တင်ဂဟ်” လျှမကော်ခဲစ “တင်ဏောဟ်” တအ်ကို ဒစံဒစးဂွဟ်ဂ္တိုက်အာညးညွှန်ရ။

တဲပွန် ညိုင်ရ် “ကွီ” ဂ် လျှကော်ခဲစ “ဏီ” လျှကော်ခဲစ “ဏို”၊ “ကွီ” လးဂ် လျှကော်ခဲစ “ဏီ” လျှကော်ခဲစ “ဏို” ရ၊ တုပ်နယ်ဂ်ကို “ကွီကွမ်” ဂ် လျှဟိုဂးစ “ဏိုဏာ်” လျှဟိုဂးစ “ဏီဏာ်” ရ၊ ဗက်ကိုရမျှင်ဒေသမွဲမတ်တဲ “ကွီကွမ်” ဂ် ချူထောံ “ဏိုဏာ်” မူးလေဝ် ဇော်စးဂွဟ်ဂ္တိုက်အာကို ဒေသတုဟ်ပွန်ရ။

ဒေသလျှပွန် ကာံ ကို ကို၊ တပ် ကို တုပ် ၊ ညာပ် ကို ခိုပ်၊ တန် ကို တိုန် ကို၊ ဒေသလျှပွန် အကွရ်ဇော်ခိုင်ခါကို သွေမူကွာတ်၊ ဇော်ခိုင်ခါကိုကလံကွီပ်၊ အကွရ် ကွာတ်ကိုကလံကွီပ်တအ်ဂ် ဟိုဂးခိုင်ရမျှင်တုပ်တုပ်ရ၊ ဗက်ကိုရမျှင်ဒေသဇကုသမးတဲ ယတ်ချူဏာ မူးလေဝ် ဂွဟ်ဂ္တိုက်အာကို ဒေသတုဟ်ကိုရ၊ အစောဲအလံာ်ကိုဒေသ ဇော်လောန်အာတဲ မိုရမျှင်ညး ညးချူ မိုရမျှင်အဲအဲချူမူး ဂကုမန်ဂိုက် နှ်အာမုစိကွီပ်မုစိကောမ်ရောဂ် ချပ်ရံင်ရ၊ ဟိုတ်ဒမာန်သာ်ဂ်ရ အစောဲလံာ်ဒေသဂ် ဝေင်ပါကွေအ်တဲ ညိုင်ဝွံဇော်နယ်ကဲတမ္ဘာ ညာ်ညာ်ပြုပြင် သဒးချူအာရောင်။

တင်စုတ် ။ ။ မအရေပ်ညိုင်ရ် “နော်” ဣဏအ်၊ ကွေင်ဒီ “ဇြပ်” ဖရက် “ဇေပ်” တအ်ဂ် ချူစကာအကွရ်ကွာတ်တဲ “နာ” ဣဏအ်ကွေင်ဒီ “ဇြာ”၊ ဖရက် “ဇှါ” သာ်ဏအ်မူး ဂွဟ်ဂ္တိုက်အာကိုဒေသရ်ဟိုဂးစ အကွရ်ကွာတ်ကိုလလံကွီပ်တုပ်တုပ်တအ်ဂ်ရောင်။

တဲနွံမွဲတင်ပွန် မွိုဟ်သောင်င်ကွးကွးမဟံ့သေင်ကို မွိုဟ်ဒုဟ်၊ ဟံ့သေင်ကိုခိုက်ပွက်ညးဂ် “မွိုဟ်ကမ္မး” ညးကော်ခဲစရ၊ တုပ်နယ်ဂ်ကို အရေပ်မဟိုသောင်င်ကွးကွး ဟံ့ပွက်ဒလုက်



ဟုံရေတ်ဂပဝ်ဂ် မအရေဝ်ကမ္မး ကော်ခဲစရ၊ လိက်ညးမချူလဝ် နကိုဂလာန်သောင်ကွးကွး မဟုံသေင်ကို ကဗျလင်္ကာ်ဂ် “လိက်ကမ္မး” ညးကော်ခဲစရ၊ ဝေါဟာမ္မး အရေဝ်ကမ္မး လိက်ကမ္မးတအ်ဝံ ကာလဟိုဂးစမ္မး အကွရ် က ဂ် ပြင်ထောံရမျှင် ပ တဲ့ အရေဝ်ပလး လိက်ပလး ဟိုဂးစသ်ဝံရ။

ဆဂး မူဟုံမွဲ မွဲသ်ဂ်လေဝ် “ပလး” ဝံ အဓိပ္ပါယ်သ်ဂ်ကိုတဲ့ လိက်အုပ်ဟုံ ဝံချူလဝ်မွဲသ်ဂ်လေဝ် “လိက်ပလး” ညးကော်ခဲစကိုရ၊ ရ်သ်ဝံ ဝေါဟာမ္မး “ပလး” ဝံ အဓိပ္ပါယ်သေင်တိတ်ဒ်အာ ဓါသ်ခါဂွါတဲ့ ဝေါဟာမ္မး လိက်ကမ္မး (စကားပြေ) ဂ် ယဝ်ချူစ “လိက်ပလး” မ္မး လိက်ပလး ဓါသ်တအ် ဟိုတ်နုထံင်အာညးညွှန်မာန်ဂ်ရ လိက်အုပ်မချူလဝ် နကိုဝေါဟာရအရေဝ်ပလးဂ် “လိက်အရေဝ်ပလး” ဟုံသေင်သ်ဂ်မ္မး “လိက်ဝေါဟာပလး” ချူသ်ဝံမ္မး ခိဟ်ဂြိုင်ရောင် နေ့စိုတ်ရ။

တင်စုတ် ■ ■ ဝေါဟာဗျာမ္မး “ဗလာ” ဂ် ကျင်နုဝေါဟာမန် “ပလး” တဲ့ ဝေါဟာဗျာ “ဗလာစာအုပ်၊ ဗလာမဲ” တအ်ဂ် “လိက်ပလး၊မာဲပလး” ဝံအဓိပ္ပါယ်မန် သ်ဝံရ။

သအာင်နုဂ် သွက်ဝံဒးစွဲသတိ နွဲမွဲတင်ဏီ၊ အကွရ် ယ ဂ် ကွက်စုတ် ယ ပွန်မ္မး နေ့ဒ်ကျင် “ယျ” တဲ့ ရမျှင်သေင်လုပ်အာ အဝေါင်ဗျင်ဂကောမ်ပထမရ၊ တုပ်နယ်ဂ်ကို အကွရ် မ ဂ် လင်္ကာ်စုတ် မ ပွန်မ္မးဒ်ကျင် “မ္မ” တဲ့ ရမျှင်သေင်လေဝ် လုပ်အာအဝေါင် ဗျင်ဂကောမ်ပထမကိုရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ “ဥမ္မင်၊ သတ်လိမ္မံ၊ ဂွကျာ်ဘိဗ္ဗာ” သ်ဝံဒ်တံ ညးတမ္မာတအ် ချူစကာကျင်ရ၊ ဇာတ်-၅၅၀ အုပ်စတုတ္ထဒ္ဒမုက်လိက် (၁၀၇) ပ္ဍောန် (၁၄) မုက်လိက် (၁၀၉) ပ္ဍောန် (၁၅) ဒ္ဒမုက်လိက် (၁၈၂) ပ္ဍောန် (၁၂) ဂ်ကို ရံင်ကေတ်ရ၊ မအရေဝ် လတူတအ်ဂ် ဥမ်-မင်၊ လိမ်-မံ၊ ဘိမ်-မာ သ်ဝံ ဟုံဝံဒ်ပတိတ်ရမျှင်သေင်၊ ဥ-မ္မင်၊ လိ-မ္မံ၊ ဘိ-ဗ္ဗာ သ်ဝံဟေင် မဒးဝံပတိတ်ရမျှင်သေင်ရ။

တင်သောင်ကလး - ၁ ■ ■ ပွဲလိက်ဗွဟ် တန်ပထမဂ် ဒ္ဒထေက်ကိုဒးချူစ “လိမ္မံ” ဂ် စ “လိမ်” ဟာ ချူလဝ်ဗျေတ်တံမှာမှာဂ် ဝံသိုကေတ်ရ၊ မူဟိုတ် မဝံဒးဟိုဗျေတ်မှာရောဟိုမ္မး မအကွရ်မ္မး “မံ” ဝံ ဟိုတ်နုသေင်နွဲဒ် လက်ကရ်အကွရ် “လိ” မဒ်အကွရ်ရမျှင်ဂိုင် (ဗျင်ဂကောမ်ဒုတိယ) ဂ်ရ သေင်မွဲမစင် သိုကိုဟုံဝံဒ်ဒြဟတ်ဒရိဟ်ဗျင်ဂကောမ်ပထမမွဲသ်ဂ် နနယ်လိလေဝ် သေင်ဗြုတိတ်ရမျှင်ဂေအ် (ရမျှင်ဂကောမ်ပထမ) ဝံမာန်ဟုံသေင်ရ၊ ဆဂး ရမျှင်သေင်ဂ် ဝံပတိတ်ရမျှင် ဗျင်ဂကောံပထမ မှလေဝ် အဓိပ္ပါယ်မအရေဝ် မိက်ဝံဟိုဂ် သေင်ဝံစိုပ် ဒ်တသ်ဝံပွန်ရ၊ တင်ခက် ဂွဟ်ဝံဂ် ညင်ဝံပီဗလေတ်မာန်တဲ့ “အကွရ် မ မန္တပွဲဒ္ဒာဝံဂ်

ဗိုလ်တော်ရများ ဖျဉ်ဂကောမ်ပထမညီ၊ မိက်ဝွံကိုတိသ်ဂ်တဲ အကွရ် မ ဂ် ညးတမ္ဘာတအ် မဒးချူလင်္ဂလင်္ဂ ဓါထပ် “မ္ဗ” သ်ဝွံရောင်။

တင်သောင်ကလး - ၂ ။ ။ ပွဲဝေါဟာမ္ဗး ဇမ္ဗုဒိပ = ဇမ္ဗုဒိပ် ဂ် အကွရ် ဗ မန္တသွပ် မ ဂ် ပြင်သွဲထောံရများ မ တဲ “ဇမ္ဗုဒိပ်” ရဲဝွံ အခိုက်မန်တအ် ချူစန္ဒကွင်ရ၊ တုပ်နယ်ဂ်ကို ဝွံကျပ်ယသောဓရာ မစိုန်ဒ်တ မိရာဟုလဂ် ဗက်ကိုယုညး နူတံ (နူတံ) တေံ “ဗိဗ္ဗာဒေဝီ” ဂ်တဲ အကွရ် ဗ မန္တသွပ် မ ဂ် ပြင်ထောံရများ မ တဲ “ဝွံကျပ်ဗိဗ္ဗာ” ဒ်ကွင်သ်ဝွံရ၊ နူဂ်မွဲကဆင်ပွန် မန်ပို ဟိုတ်နူဗွဲအခိုက် ဗိုဖဒေတ်စရများပရက်ပရက်ဂ်ဂ်ရ အကွရ် ဗ မန္တပွဲတံဂ် ပြင်ထောံရများ ဘ ပွန်တဲ “ဝွံကျပ်ဘိဗ္ဗာ” မန်တမ္ဘာတအ် ချူစကာကွင် သ်ဝွံရောင်၊ ဆဂး အာစာလ္လံတအ် တင်ဝွင်ဝွံဂ် ဟံတိဟံဂ်ဟံတဲ ဒွဲထောံကိုချူ “ဝွံကျပ်ဘိဗ္ဗာ” ဂ် ချူထောံ “ဝွံကျပ်ဘိဗ္ဗာ” ဗွတ်တံမှာမှာသ်ဝွံဂ် ဝွံဆိုကေတ်ရ၊ ဒွဲဝွံလေပ် အတိုင်မပတိုန်ထွးသောင်ကလးကွင် ပွဲလတူတေံဂ်ကိုရ အကွရ် “မာ” ဝွံ ဟိုတ်နူဒေံနွဲဒိုင် လက်ကရ်အကွရ် “ဘိ” မဒ်ဖျဉ်ရများဂ်ဂ် (ဖျဉ်ဂကောမ်ဒုတိယ) ဂ်ရ ဒေံမွဲမဝေံ သိုက်ဟံ ဝွံဒြဟတ်ဒရိုက်နူဖျဉ်ဂကောမ်ပထမ မွဲမွဲသ်ဝွံ နနယ်လ်လေပ် ဒေံမြုတိတ်ကွင်ရများဂ်ဂွေံ (ရများဂ်ဖျဉ်ပထမ) ဟံဝွံဂ် နေံခိတ်ညီ။

တဲမ္ဗးနူဂ် နွဲမွဲတင်ဏီရ၊ အရာဝတ္ထုမဂြောပ်ပုဗိုင်လင် တံဆုသတ်ဆုကွပ်မွဲမ္ဗးဂ် ညးလ္လံချူခွေံဆု ညးလ္လံချူသွေံဆုဂ် ဝွံမဂ်ဂ် ဝွံဆိုကေတ်ရ၊ အဲဒိုက်လေပ် မလ်ဒးဒဲဂ် ကေတ်တံရိုက်ဒေံဟံဒးတဲ လဆောင်ချူခွေံ လဆောင်ချူသွေံကိုရ၊ ဝွံကြံဝွံ ဝွံဆိုကေတ် ပွဲလိက်အုပ်ဇာတ် -၅၅၀ မူအာစာတုအသွေံဒ် ပွဲအုပ်ဒုတိယ ဒွဲဝွံနုမုက်လိက် (၁၃၃) လိက်ပွေန် (၇) ဂ် “ဗောဓိသတ်ဂဓေံဓဲ ..... ဓံက်ကွေံသွံက်ဆုဂ်တဲ” ရသ်ဝွံကို၊ ပွဲဇာတ်-၅၅၀ အုပ် (စတုတ္ထ) ဒွဲဝွံနုမုက်လိက် (၁၀၉) လိက်ပွေန် (၄) ဂ်လေပ် “သိုင်ပသိုန် သံက်ကွေံသွံက်ကြုက်ဂ်တဲ” ရသ်ဝွံကို ဒဒ်ရညးတမ္ဘာတအ် ချူစကာလင် “သွံက်” ဂ် ဝွံဆိုကေတ်တဲ မဒးပြင်သွဲထောံ ဝိုပြင်နယ်ချူအကွရ်ရ။

မအရေပ်မ္ဗး သွံက်ဝွံ ဟိုတ်နူဒေံပြင်ဆုကွင် နူပိုဒ်ကြိယာမ္ဗး “သံက်” ဂ်ရ အရာဝတ္ထုမဒးဒင်သံက်ထောံဂ် ဒ် “သမ္ဗက်” ဒေံရ၊ နူမအရေပ်တံမ္ဗး သမ္ဗက်ဂ် သမ္ဗက်-သဏံက် (သွံက်) ပြင်ဆုဇော်ကွင် သ်ဝွံရ၊ ဝေါဟာမပတံ (ဒိုသ်) ဗမံက်၊ မံက်၊ (စွေက်) တအ်ဂ် ညင်ရဲပိုမဟိုဂးစ (ဒိုသ်) ဗမော်၊ မော် (စွေက်) ကို၊ တဲပွန် ဟိုတ်နူဒေံပြင်ကွင်နူပိုဒ်ကြိယာမ္ဗး “ပံက်” ဂ်ရ ပထောင်ဒွဲမပံက်လင်ဂ် သဒးချူ “ပွဲက်” တဲ ညင်ရဲမဟိုစ ဝိုစ “ပွေံ” ကို၊

သွက်ခွံ့လေဝ် ချူသမ္ပက် (ဟွံသေင်မ္ပး) သဏံက် (သွက်) တဲ ဝိုန်သမ်ဏော်၊ သဏော်မာန်ရ၊ ကာလပိုဟိုဂးစဂ် အကွရ် သ ဂ် ပြင်သွဲထော်ရမျာင် ဟ တဲ “ဟဏော်” ဟိုဂးစ သာ်ဝံ့ရောင်။

ဝေါဟာပိုမဟိုဂးခွင် မပတ် (ယဲ) ဟဏော်ဝံ့ ဟိုတ်နုပြင်ကျင်နုပိဒ်ကြိယာမ္ပး သွော် (ဏော်) ဂ်ရ “သွော်-သမ္ပော်-သဏော်” ရင်ကံမအရေဝ်လှိုင်ပြင်ဆဲဝံ့တဲ သဒးချူအကွရ်ပရး “(ယဲ) သမ္ပော် (ဟွံသေင်မ္ပး) ယဲသဏော်” ရ၊ ယဝ်ချူအကွရ်ပင်ကောမ် “(ယဲ) သွော်” မ္ပး ဓွတ်ရ၊ မူဟိုတ်ရောဟိုမ္ပး ဝေါဟာလိက်မ္ပး “သွော်ဝံ့” ခဲဒ်အကွရ်ပင်ကောံတဲ ကာလပိုဟိုဂးစမ္ပး အကွရ် သ ဂ် ပြင်ထော် ရမျာင် ဟ တဲ “ဏော်” သာ်ဝံ့ န်အာရမျာင်ပင်ကောမ်ရ၊ “ယဲဏော်” သာ်ဝံ့ အနိုက်ပိုဟိုဂးစဟွံမ္ပး၊ “ယဲဟဏော်” သာ်ဝံ့ဟေင် ဟိုတ်နုပို ဟိုဂးစ နကံရမျာင်ပရးဂ်ရ သဒးချူအကွရ်ပရး “ယဲသမ္ပော်၊ ယဲသဏော်” ရောင်။

### “တော်ဆတဲ ချူအကွရ်ကွက်ညိ”

အတိုင်မပတိုန်ထွေးကျင်လတ် ပွဲဒကုတ်မွဲတေ အကွရ် ဇ က် နော် ဝေါ် ချူ ကွက်ပင်ထော်မ္ပး “ဇော်” သာ်ဝံ့ဒ်ကျင်အကွရ်ပင်ကောမ်၊ “နော်” ရမျာင်ခဲ ပင်ကောမ်တိတ်ကျင်သာ်ဝံ့တဲ “ညးဝံ့ဇော်ရ” ရ်သာ်ဝံ့ နဒဒ်ကြိယာသာမညကို၊ “ညးဝံ့ န်ကောန်ဇော်ရ” ရ်သာ်ဝံ့ နဒဒ် နာမ်ဝိသေသ်ကို ညးချူစကာကျင်ဂ် ဝံ့ဆိကေတ်ရ၊ တဲပွန်အကွရ် ဇ က် နော် ဂ် ပရးထော်မ္ပး “ဇမ္ပော်-ဇနော်” သာ်ဝံ့ဒ်ကျင်အကွရ်ပရး၊ “ဟနော်” ရမျာင်ခဲ ပြးအာသာ်ဝံ့တဲ “ညးဒက်ဇမ္ပော် (ဇနော်) ပတိတ်စေတီဂ်ရ” သာ်ဝံ့ဒ်တံ နဒဒ်ကြိယာကာရိတ်ကို၊ “ဇမ္ပော် (ဇနော်) သိုမ္ပး မူစိဟတ်ရော” သာ်ဝံ့ဒ်တံ နဒဒ်ပိုဒ်နာမ်ကို၊ “ကောန်ဇမ္ပော်ဂ် အရိဋ္ဌဇနကာခုတ်လတ်ယု” သာ်ဝံ့ဒ်တံ နဒဒ်ပိုဒ်နာမ်ဝိသေသ်ကို ညးချူစကာကျင်ဂ် ဝံ့ဆိကေတ်ရ၊ ဆဂ်သမးဟွံကဏီ ဝေါဟာမပတ် သျင်၊ သမ္ပိုင်-သလုင်၊ သွဲ၊ သမ္ပဲ-သလဲ တအ်လေဝ် ချူအကွရ်ပင်ကောမ်မ္ပး လှိုင်ပင်ကောမ်အဓိပ္ပါယ်ခဲဒ်ကျင်၊ ချူအကွရ်ပရးမ္ပး လှိုင်ပရးဂ် အဓိပ္ပါယ်ခဲဒ်ကျင်တဲ အကွရ်ပင်ကောမ်ကိုအကွရ်ပရး အဓိပ္ပါယ်ခဲ ဟွံတုပ်ညးသ္မုအ်ဂ် ဝံ့ဆိကေတ်ရ၊ ဟိုမ္ပဲနယ်ပွန်မ္ပး ချူအကွရ်ပင်ကောမ်မ္ပး ဝံ့အဓိပ္ပါယ်မ္ပဲဗိုတုဟ်၊ ချူအကွရ် ပရးမ္ပး ဝံ့အဓိပ္ပါယ်မ္ပဲဗိုတုဟ်ရ၊ ဆဂး ဝေါဟာမ္ပး “သွာန်” မ္ပဲဂ် “သဂုတ်သွာတ်အဲ မ္ပးတအ်သဒင်ရဟာ - မဟောဟ်သဓသွာန်၊ ဂ်ဇော် မုဇော် ဗစလတ်ရော - ဗောဓိသတ်သွာန်ကမ္ပတ်ရ” သာ်ဝံ့ဒ်တံ နဒဒ်ပိုဒ်ကြိယာကို “ယွံတုပညာသွာန်တုညးမသွာန်လတ်ပိုဂ် သ်ဒးရဟာ” သာ်ဝံ့ဒ်တံ

နဒဒ်ပိုဒ်နာမ်၊ ပိုဒ်နာမ်ဝိသေသကို၊ နကိုအက္ခရ်ကွက် (အက္ခရ်ပိုင်ကောမ်) မွဲဗိုဝ်ဟောင်  
ညးချူစကာကျင်လဝ်ဂှ် ဝှ်ဆိုင်ကေတ်ရ၊ နကိုအက္ခရ်ပရး ညးချူစကာကျင်လဝ်ဂှ် ပွဲလိက်အုပ်လုံလေဝ်  
ဟုံကောင်ဆိုင်မွဲလှ်ရ။

ဆဂးဂှ် အဲဒိုက်ဟုံပေင်စိုတ်လးလးရ၊ မူဟိုတ်ရောဟိုမ္မး အက္ခရ်ပိုင်ကောမ်မ္မး “သ္မာန်”  
ဝှ် ဝှ်ရမျှာင်ပိုင်ကောမ်မ္မး “မ္မာန်” တဲ နဒဒ်ပိုဒ်ကြယာမ္မဲသတ်ဝေင်ဟောင် ပိုဟိုဂးဒိုင်ရဟုံသေင်ဟာ၊  
“ဟမ္မာန်ညး = သု၏အမေး” သတ်ဝှ်ဒ်တံ ယဝ်ပိုမိက်ဝှ်ဟိုဂး နဒဒ်ပိုဒ်နာမ်မ္မး “သမ္မာန်ညး”  
သတ်ဝှ်ပရးထေဝ်အက္ခရ်တဲ ဒးချူထေက်ရောင်ဂှ် အဲဒိုက်စိုတ်ဒိုင်ကေတ်လဝ်ပေင်ရ၊ ဆဂး  
ဂှ်တင်ဂှ်သက်သီဟုံဝှ်တဲ ဟုံဂံင်သွပြာကတ်ရ၊ ဒးကာလမွဲတဲ အဟိန်ဂှ်ရိုင်လိက်ပတ်တရေမ်ဂှ်  
ဟိုတ်ဖိုလ်တေံ ပျင်ကိုဒးဒွဲတဲ ပွဲလိက်အုပ် “အိပိဂြေပ်ဂိုယာစါမာနိက” ဒွဲအခန်ဂွန် (၂၄၂)  
ဂှ် “ဝိဓုရ်သေးသုံမာန်ဣန်” ရ်သတ်ဝှ် ညးတမ္မာတအ် ချူစကာလဝ်ပိုဒ်နာမ် နကိုအက္ခရ်ပရးဂှ်  
ဝှ်ဆိုင်ကေတ် မွဲမအိုတ်တိုဟ်စိုတ်ရ၊ “ဝိဓုရ သ် (ကို) သမ္မာန် (သမာန်) (သိုင်) အိန် = ဝိဓုရ  
သညံ သိကြား (မင်း) ၏အမေးကို ဖြေကြားသည်” ရ်သတ်ဝှ် ဝှ်အဓိပ္ပါယ်ပိုဒ်လာန်ဂှ်ရ၊  
ဝေါဟာတရေမ်မ္မး ကုံလောန်ဂှ် ကုံလောန်-ကမ္မောန်-ကလောန်၊ ဝေါဟာမ္မး ဂုံလိုင်ဂှ်  
ဂုံလိုင်-ဂမ္မိုင်-ဂလိုင် သတ်ဝှ်ဒ်တံ ညံင်ရဝေါဟာမဆဲပြင်စိုက်ကျင်ကို၊ သုံမာန်ဝှ်လေဝ်  
သုံမာန်-သမ္မာန်-သမာန် ရ်သတ်ဝှ် ညံင်ဆဲပြင်စိုက်ကျင်ရ၊ ဟိုတ်ဒ်သတ်ဂှ်ရ ပိုဒ်ဝေါဟာမ္မး  
“သ္မာန်” ဂှ် “ဂှ်စို မုစိုဗစလဝ်ရော ဗောဓိသတ် သ္မာန်ရ” သတ်ဝှ်ဒ်တံ နဒဒ်ပိုဒ်ကြိယာဟောင်  
ထေက်ကိုဒးချူစကာညံင်တဲ ပိုဒ်ဝေါဟာမ္မး “သမ္မာန်-သမာန်” ဂှ် ယုံတုပညာသမ္မာန်  
(သမာန်) တုညးမသ္မာန်လဝ်ပိုဂှ် သ်ဒးရဟာ၊ သမ္မာန် (သမာန်) ဝှ် ခါရအာစာတအ်လျှော်အဲမ္မး  
အဲသ်ကိုရ” သတ်ဝှ်ဒ်တံ နဒဒ်ပိုဒ်နာမ် သဒးချူစကာရောင်။

စုံမွဲသတ်ဏီ၊ “တဲ” ဂှ် ဒွဲဒေသလုံကျော်စ “ဋ” ဒွဲဒေသလုံကျော်စ “ဟ” ရ၊  
တုပ်နယ်ဂှ်ကို “တဲ” ဂှ်လေဝ် လုံကျော် “ဋေ” လုံကျော် “ဟေ” ရ၊ ရ်သတ်ဝှ် ဝေါဟာမ္မး  
“ဋေ၊ နေရက်” ဂှ် ဗက်ကိုဒေသတဲ “ဋေ၊ ဟေ” သတ်ဝှ် ဗိုညးကိုညး ဗိုန်ဟိုဂးကော်ခတ်  
ကိုလေဝ် “ဝေါဟာမ္မး “ဋေအချိန်၊ နေအခါ” ဂှ် ဇာပ်ဒေသ ဟိုဂးကော်ခတ် “အဋေ”  
တုပ်သ်ဖအိုတ်ရဂှ် ဝှ်ဆိုင်ကေတ်ရ၊ ဗိုန်ဂှ်လေဝ် “နေရက်” ကို “နေအခါ” ကို ပွဲလိက်  
ပတ်မန်ပိုမဂှ် ချူစကာလဝ် နကိုအက္ခရ်ပိုင်ကောမ် “တဲ” မွဲသတ်မွဲဗိုဝ်ဟောင် ဝှ်ဆိုင်ကေတ်ရ၊  
ဟိုတ်ဖိုလ်တံဒးတဲ အဟိန်မန်လိက်ဇာတ်-၅၅၀ မူကျော်ဇော်အာစာတုအသွောအ် စုံနာပ်နိလှ  
တက်ပတ်လဝ် ပွဲအုပ်စတုတ္ထ ဒွဲဂွန်မုက်လိက်- ၂၃၇ လိုဟ်ပွောန် (၁၄) ဂှ် “ပတိုနုတဲဝှ်တဲ  
ပွဲကာလတဲဂှ် အဲပသိုင်၊ ပွဲကာလဗတ်ဂှ် မင်ဗွဲပသိုင်ရ” ။ ရ်သတ်ဝှ် “နေရက်” ဂှ် “တဲ” သတ်ဝှ်

ညးချူလပ် နကိုအကွရ်ကွက်တဲ့ “နေ့အခါ” ရ် “တဋ်” သာ်ဝံ ညးတမ္ဘာတအ် ချူစကာလပ် နကိုအကွရ်ပရးရ် ဝံဆိကောတ် ဝဲမကွးဖူးရ။

တဲ့ကိုတဋ်ခါဝံ ယပ်ဝံနကိုရမျာင်လိက်မွဲး ဟိုတ်နူရမျာင်ခေဲ တုပ်ဒိုင်ဂ်ရ မွိဟ်ကြံကြံတအ် ဒဒ်ရဝေါဟာဟိုဂ်း မဒ်သခိုင် ခေဲဟံ့တုပ်ညးသ္လုအ်ဂ် သိုဟံ့ချပ်ဗစာ၊ ဟံ့တော်ဆကောပ်ကွေပ်၊ ကလင်ကောတ်ဆရမျာင်ခေဲသမးတဲ့ ချူထောံထဲထိုင်အိုတ်ရ၊ ဟိုတ်ဒ်သာ်ဂ်ရ သ္လုအစာ် ကိုလှောင်သ္လောပ်နဲချူဝံတဲ့ ယပ်ပိုဟိုဂ်း နကိုရမျာင်ပိုင်ကောမ် “ဋေဲ၊ ဟောံ” မွဲး ချူအကွရ်ပိုင်ကောမ် “တဲ” ညိ၊ ယပ်ဟိုဂ်း နကိုရမျာင်ပရး “အဋေဲ” မွဲး ချူအကွရ်ပရး “တဋ်” ညိ။

တဲ့နွဲမဲ့တင်ပုန်၊ ဗျဉ်တိတ်ခါရမျာင် (ဗျဉ်ဂကောမ်တတိယ) မတွံဂး ငှ၊ ည၊ န၊ မ ယ၊ ရ၊ လ ၊ ဝ တအ်ဝံ အတိုင်ပကတိရမျာင်ခေဲ ဟိုမွဲး ခေဲဖြုတ်တိတ်ရမျာင်ဂိုင် ညင်ရ် ဗျဉ်ဂကောမ်ဒတိယတဲ့ ယပ်ခေဲဝံဒြဟတ်ဒရိဟ် နူဗျဉ်ဂကောမ်ပထမ မမိက်ကိုမဲ့မဲ့မွဲး ခေဲဗက်အာ အလိုက်ရမျာင် ဗျဉ်ဂကောမ်ပထမဂ်တဲ့ ခေဲဖြုတ်တိတ်ရမျာင်ဗျဉ်ပထမကိုရ၊ ယပ်ရခေဲဟံ့ဝံဒြဟတ်ဒ ရိဟ် နူဗျဉ်ဂကောမ်ပထမမမိက်ကိုမဲ့မဲ့မွဲး ခေဲဖြုတ်တိတ်ရမျာင်ဂွေအ် (ရမျာင်ဗျဉ်ဂကောမ်ပထမ) ဝံမာန်ဟံ့သေင်ဂ် နုဘဝကွးဘာတေံ ပိုဝံတိကျင်လပ်တဲ့တဲ့ရ၊ ဟိုတ်နူ ဟိုတ်ခေဲနွဲတသာ်ဝံဂ်ရ အကွရ် “မ” ရ် ညးနွဲပိုက် မိက်ဝံကိုခေဲဖြုတ်တိတ်ရမျာင် ဗျဉ်ပထမတဲ့ ညးဖက်တောံစုတ်လပ်ကို (ညးကိုလပ်ဒြဟတ်ဒရိဟ်) အကွရ်သ ကရောံခေဲတဲ့ “သး” ခေဲဒ်ကျင်သာ်ဝံရ၊ “မံင်ထောံသးသး ဒ်အာသးသးရ၊ ဒြပ်ဝံဂ် အဲကိုခေဲသးသးရ” သာ်ဝံဒ်တံ ညးချူစကာခေဲတဲ့ ကာလပိုဟိုဂ်းစမွဲး အကွရ် သ ရ်ဖိုတ်ထောံ (ဟံ့ဟိုဝ်ခေဲ) တဲ “မံင်ထောံမူးမူးတေံ ဒ်အာမူးမူးရ၊ ဒြပ်ဏအ်ဂ် အဲကိုဏာခေဲမူးမူးရ” ရ်သာ်ဝံ ပိုဟိုဂ်းတရ။

ပွဲဝေါဟာဟိုဂ်း မပတံ “ဆဏံဟမူးဟံ့က၊ ပုင်ဟမူးစဟံ့ဒ်ခေံ၊ မွိဟ်ခိုဟ်ဆပါင်ဟမူးဂ် ပပသကအ်ရဲ” တအ်ဝံ ဟိုတ်နူပိုဟိုဂ်းဒိုင် နကိုရမျာင်ပရးဂ်ရ ကာလချူအကွရ်မွဲး ဆဝံသမးဟံ့က၊ ပုင်သမးစဟံ့ဒ်ခေံ၊ မွိဟ်ခိုဟ်ဆပါင်သမးဂ် လွပသကအ်ရဲ” ရ်သာ်ဝံ နကိုဝေါဟာလိက် ပိုမဒးချူခေဲ နကိုအကွရ်ပရးရ၊ ရမျာင်ပိုင်ကောံ “သး” ကို ရမျာင်ပရး “သမး” ဝါဝံ ဟိုတ်နူရမျာင်ခေဲတအ် တုပ်ဒိုင်ဂ်ရ ညးလှိုတအ်ကလင်ကောတ် ဆမိတ်ရမျာင်ခေဲသမး ဟံ့တော်ဆ ဝေါဟာဟိုဂ်း မဒ်သခိုင်ခေဲတဲ့ “မူးမူးကို ဟမူး” သိုခါဂ် ချူထောံအကွရ်ပိုင်ကောမ် “သး” မွဲသာ်ဝေံဂ် ဝံဆိကောတ်ဝဲမဂ်ဂိုင်ရ၊ တော်ဆကိုအး ချပ်ဗစာကိုကွးတဲ့ ချူအိုတ်ညိအ်။

တရေမ်အိုဟ်ဂ်ရပ်ပါ တရေမ်အိုဟ်ဂ် ချပ်ဗွဲအိုတ်ညိ။  
ညးဗွဲအဲဗွဲ လိက်ပတ်ပို သဒးဂေါပ်ဆာ်ပုန်ဒာ်ရောင်။  
ညးချပ်အဲချပ် လိက်ပတ်ပို သဒးဂေါပ်ပုန်ဒာ်ရောင်။



## အက္ခရာဂစိုတ်ဏကို ဂစိုတ်န

ဗူးနုဂကုမန်ကိုခမေနတဲ့ အက္ခရာ ဏ ကို န ခါဝှဲ ဖွံ့ရများဟွံတေ့၊ ပါခြာရများအက္ခရာ ခါဂှဲဟွံဝှဲ နှိတ်ရ၊ အာစာလိက်ပတ်ဂလာ အိန္ဒိယကို ဂလာသိင်ယိုတအ်မဲမပိုင်ကို၊ အာစာ လိက်ပတ်ဗာတအ်မဲမပိုင်ကို အက္ခရာ “ဏ” ရှိ သဒ္ဒါဖွံ့ရများဖွော် ရများဟွိုင်တဲ၊ အက္ခရာ “န” ရှိ သဒ္ဒါဖွံ့ရများဒေတ် ရများဟွိုင်ရောင် ဂိုင်ကေတ်လပ်သ်ဝှဲရ။

ကြံနုဗျဉ်ရများဟွိုင်တဲ ဗျဉ်ရများဟွိုင်ဟေင် သဒ္ဒါမဲင် (သဒ္ဒါတေတဲစုတ်)၊ ကြံနု ဗျဉ်ရများဟွိုင်မူး ဗျဉ်ရများဟွိုင်ဟေင် သဒ္ဒါမဲင် (သဒ္ဒါတေတဲစုတ်) ရောင် ရသ်ဝှဲ ဟိုတ်နု စေင်ပွန်သဒ္ဒါ နှိတ်ပွန်ရ ကြံနုဗျဉ်ရများဟွိုင် ညင်ရ “ပ” တအ်ဂှဲ ညးတအ်ပင်တေတဲကို အက္ခရာ “န” တဲ “ပန၊ ပုန” သ်ဝှဲနှိတ် ညးတအ်ချူစကာလပ်ရ၊ ကြံနုဗျဉ်ရများဟွိုင် ညင်ရ “ဂ” တအ်ဂှဲ ညးတအ်ပင်တေတဲကိုအက္ခရာ “ဏ” တဲ “ဂဏ၊ ဂုဏ၊ ညာဏ” သ်ဝှဲနှိတ် ညးတအ်ချူစကာလပ်ရ။

ဆဂး ဗက်ကိုရများမန်ကိုခမေနတအ်မူး အက္ခရာ ဏ ဝှဲ နှိတ်ရများဟွိုင်တဲ အက္ခရာ န ဝှဲ နှိတ်ရများဟွိုင်ရ၊ ပွဲပြကိုဟ်သဒ္ဒါမောဂ္ဂလာန် တေလေပ် တုပ်မိုမန်ပိုကို “အက္ခရာဏ” ဝှဲ နှိတ်ရများဟွိုင် “အက္ခရာန” ဝှဲ နှိတ်ရများဟွိုင် ညးဒမက်ထူးလပ် နှိတ်ကိုရိုက်ရ၊ အာစာတု ဥးညာနီကဗျဉ်မဲင်မလတေလေပ် သွေတ်တင်ဂွေင် သဒ္ဒါမောဂ္ဂလာန်ဟေင် ညးစေ်စိုတ် ညးဒင်လပ်တဲတဲ ယုခြနာမ်ညးဂှဲ “ဥးညာဏီက” သ်ဝှဲညးဟွံချူ “ဥးညာနီက” ဟေင် ညးချူစကာလို့န်ရ။

စိုက်လေပ် မန်ပိုလို့တအ် “စိုင်သွပ်ဗူးလောန်အာ” တဲ သဒ္ဒါမန် (စေင်ပွန်လိက်ပတ်မန်) ကေတ် ဟွံရဲင်ဟွံသွေပ် သရင်ဂါဇက်ထောံ သဒ္ဒါမန်ကေတ် ဗက်ဟွံရဲင်သွေပ်ဒိုင်သဒ္ဒါကစွါယံ သဒ္ဒါသံသကြိုဟ်သမး သွေတ်တင်သဒ္ဒါဂလာမဂတေအ်ဂှဲ ကျင်ဗဂပ်စုတ်ကို ပွဲလိက်ပတ်မန်ရ၊ ဂုန်ဂှဲ ဂုဏ် ဂိုန်ဂှဲ ဂိုဏ် ညာန်ဂှဲ ညာဏ် ချူကော်တသ်ဝှဲရ၊ နယံချူကော်ဝှဲ စေ်စးဒိုင်ကို သွေတ်တင်လိက်ပတ်မန်ရောင်၊ ကိုဝှဲသတိညီ။

ညးလို့ပွန် မအရေပ်မူး “ဂုန်” ရှိ ချူလပ် “ဂုဏ်” ဂစိုတ်ဏ ဗက်လပ်သွေတ်တင် သဒ္ဒါဂလာတဲ ကာလချူ “ဖို” ရှိ ဟွံဂစိုတ် လ ဟွံဗက်သွေတ်တင်သဒ္ဒါဂလာပွန်တဲ “ဂုဏ်ဖို” တေတဲချူလပ်သ်ဝှဲရ၊ တုပ်ညင်ရ မှိုဟ်မဲဒလပ်လပ်မယံင်ရ (ခေါင်းပေါင်း) တဲ စိုက်လပ်ပင်မီကို ရဲင်စဂါတ်ကွေ်ရ၊ ဣဏအ်လေပ် စွံသတိကိုညီ။

“ချပ်ချပ်ဗစာဗစာတုညာ” ရန်ကိုတင်ဂလာန်ဝှဲတဲ ဗစာဟွိုင်သွေပ်သွေပ်တဲ ချူအိုတ်ညီ။

# အကွရ်သ မန္တဂတပိဒ်ကြိယာ

အကွရ် သ မန္တဂတပိဒ်ကြိယာဂ် -

၁။ နဒဒ် မထွေးကာလအနာဂတ်၊

၂။ နဒဒ် မထွေးပိဒ်ဟိုတ် ပွဲအရာမချပ်ပြင်တော်ဆကေတ်ဖိုလ် မထေက်ကိုဒ်ကျင်မာန်၊

၃။ နဒဒ် မကလိတ်ကလောတ်ဂလာန် - ပွဲအရာပိသ်ဝံ ညးချူစကာလဝ် ဝံဆိုကေတ်ရ။

၁။ နဒဒ် မထွေးကာလအနာဂတ်

ကြိယာမမိက်ကိုမွဲမွဲ အခိုင်လျှဟ်ဝံ ခေဟံဝံကတိုဒ်ကျင်ဏီ၊ ပွဲအနာဂတ်ဂတတေံ ကြက်ကတိုဒ်ရောင်၊ မိက်ဝံကိုတီ မိက်ဝံဒမံက်ထွေးကိုသ်ဝံမွဲ ပွဲလိက်ပတ်တရေမ်တေံ ဂတပိဒ်ကြိယာဂ် ဒုင်စုတ်ကို “အကွရ်သ” တဲ ညးတအ်ချူစကာလဝ်ဂ် ဗွဲမဂ္ဂိုင် ဝံဆိုကေတ်ရ။

ဥပမာ - (က) ယးဂတ အဲသအာရောင်။

(ခ) ခြာဟံလအ် ညးသကျင်စိုပ်ရောင်။

(ဂ) ကိစ္စဝံ သစိုပ်ဒတဲဒုင်ရောင်။

(ဃ) ဂလာန်ဝံ သဒးဒ်ဗြကန်ရောင်။

(င) ဆောင်လအ် သောံကျင်စိုပ်ညိပွန်ရော - သ်ဝံဒ်တံ ဝံဆိုကေတ်ရ။

တင်စုတ် ။ ။ ပွဲအခိုင်တဲဝံ ကြိယာအနာဂတ် သိုကိုအကွရ်သဂ် ချူစကာအောန်လောန်ရ၊ ကြိယာ “ဝံ” ဂ် တောဲကိုသတဲ “သောံ” သ်ဝံကို၊ ကြိယာ “ဒး” ဂ် နဒဒ်မပတိတ်အသံ (ကိုအမိင်) တောဲကို သ တဲ “သဒး” သ်ဝံကို ချူစကာဒိုင်ဏီဂ် ဝံဆိုကေတ်ရ၊ ပွဲအခိုင်တဲဝံ ကာလမက္တဲဘာသာပါဠိကိုမန်ဂ် မအရေဝ်မွဲ “ကြက်” ဂ် စွဲဂတပိဒ်ကြိယာတဲ ညးစကာ နဒဒ် မထွေးကာလအနာဂတ်ရ၊ “ယးဂတ ညးကြက်အာရောင်” သ်ဝံဒ်တံ ညးစကာလဝ်ရ။

၂။ နဒဒ် မထွေးပိဒ်ဟိုတ် ပွဲအရာမချပ်ပြင်တော်ဆကေတ်ဖိုလ် မထေက်ကိုဒ်မာန်

ပွဲအရာမချပ်ပြင်တော်ဆကေတ် သွက်ဝံကတိုဒ်မာန်ဂ် တောဲကိုမအရေဝ်မွဲ “ယဝ်” တဲ ယဝ်သအာ၊ ယဝ်သဒ်၊ ယဝ်သစ သ်ဝံဒ်တံ ညးချူစကာစဂ် ပွဲလိက်ပတ်တရေမ် ဝံဆိုကေတ်ဗွဲမဂ္ဂိုင်ရ၊ ဆဂး ပွဲအခိုင်တဲဝံ မအရေဝ်ဝေါဟာမိုသ်ဂ် ချူစကာအောန်လောန်ရ၊

တင်စုတ် ။ ။ ပွဲဒေသလျှို စူးမဟိုဂး “ယဝ်ရအာတေံ၊ ယဝ်ရစတေံ” ဂ် “ယဝ်သအာတေံ၊ ယဝ်သစတေံ” သ်ဝံဒ်တံ ဟိုဂးဒိုင် ဒိုကိုတဲဝံဂ် ဝံဆိုကေတ်ရ။

၃။ နဒဒိ မကလိတ်ကလောတ်ဂလာန်

ကြိယာမပတ် သွ၊ သူး၊ သွှး တအိဝံ ကာလဟိုဂးစမ္မး “သ” ရ် ဇိတ်လတ်တဲ ပ၊  
ဂး၊ အး ဟိုဂးတ်သတ်ဝံရ၊ အဓိပ္ပါယ်ခေဲတောင်တုတ်ဟံမွဲ ညးစုတ်လတ်သွက်အရေဝ်  
ဝံကလိတ်ကလောတ်ဟေင်ရ။

ဆဂး သွက်ဝံဒးစွံသတိန္ဒဲတင်ရ၊ ဝေါဟာမ္မး သွှးဝံ အတိုင်မထွးကျင်တဲဂ်ရ  
ကာလဟိုဂးစမ္မး “သ” ရ် ဇိတ်လတ်တဲ “အး” ပိုဟိုဂးစ သတ်ဝံရ၊ “ကြာတ်ဟအးထောံ”  
ယဝ်ရပိုမိက်ဝံဟိုဂးသတ်ဝံမ္မး သဒးချူ “သမ္မး” ရောင် ကိုဝံသတိညိ၊ ညးလ္လံတအိ ဟံချပ်  
စင်ခြင်တဲ “အး” ရ်လေဝ် ချူ “သွှး” ဟအးဂ်လေဝ် ချူ “သွှး” ဗွေတ်တ်မှာမှာ သတ်ဝံဂ်  
ဝံဆိကေတ်ဝံမပိုင်ရ။

တင်စုတ် ။ ။ မန်ပိုဒဲဒဲသလ္လံတအိ “သွှး” ရ် ကာလဟိုဂးစမ္မး ဇိတ်လတ် “အ”  
တဲ “သး” ရ် ဟိုဂးစရ။

အက္ခရ် မ မန္တဂတပိုင်ကြိယာ

အက္ခရ် မ ဂတပိုင်ကြိယာဂ် -

- ၁။ ပွဲအရာမထွး နာမ်ဝိသေသ်၊
- ၂။ ပွဲအရာမထွး ကြိယာဝိသေသ်၊
- ၃။ နဒဒိ မကလိတ်ကလောတ်ဂလာန် - ပွဲအရာပိတင်ဝံ ညးချူစကာလတ်န္တရ။

၁။ ပွဲအရာမထွးနာမ်ဝိသေသ်

ပိုင်မွဲဂ် ယဝ်မိက်ဝံကိုတိဒိဒိခေဲဒိ နာမ်ဝိသေသ်မ္မး ဂတခေဲဂ် ညးဒင်စုတ်ကို “မ” ရ။

- ၂ပမာ - (က) ဂလာန်မန္တကိုဂုန်၊
- (ခ) ကမ္ဘောန်မဒးရး၊
- (ဂ) ဇိတ်မပြ၊
- (ဃ) ဂလာန်မ ရ်သတ်ဝံ - သတ်ဝံဒိတ် ညးချူစကာလတ် ဝံဆိကေတ်ရ။

တင်စုတ် ။ ။ ပွဲလိက်ပတ်ခေတ်တိုဝံ “မ” မဒ်အက္ခရ် မဒမံက်ထွးကို နာမ်ဝိသေသ်ကို  
အက္ခရ်လက်ကရဲခေဲ ညင်ရမကိုန္တံ “မ္မံ” မကိုရ် “မြ” သတ်ဝံ ပင်တောဲထောံတဲ  
ချူစကာလတ်ဂ် ဝံမပိုင် ဝံဆိကေတ်ရ၊ ညင်ရပ်ရာနာမ်ဝိသေသ် ဝံမံက်ပြာကတ်ဂ် ပရးထောံ  
တဲချူမ္မး ဇိတ်ပိုင်ရ။



၂။ ပွဲအရာမထွေးကြိယာဝိသေသ

ပိုဒ်မွဲဂ် ယဝ်မမိက်ကိုတီဒ်ဒ် ချဲဒ်ကြိယာဝိသေသမွဲး ဂတချဲဂ် ဒုင်စုတ် “မ” ဂတ မ ဂ် ဒုင်စုတ် “မွဲ” ရ။

ဥပမာ - (က) ကြောန်ဗွဲမဒးရး။

(ခ) အာဗွဲမပြဟ်။

(ဂ) ဟိုဂးဗွဲမဍုတ်ကြောအ် - သာ်ဝွံဒ်တံ ညးချူစကာလပ် ဝွံဆိုင်ကေတ်ရ။

တင်စုတ် - ၁ ။ ပွဲဝေါဟာဟိုဂးဂ် ပိုဒ်နာမ်ဝိသေသဗွဲမဂ္ဂိုင် သိုက်ဟုံစုတ် “မ” တဲ ဟိုဂးစအိုတ်ရ။

ဥပမာ - (က) ဂလာန်နွံကိုဂုန်။

(ခ) ကလောန်ဒးရး သာ်ဝွံဒ်တံ ဟိုဂးစရ။

တင်စုတ် - ၂ ။ ပွဲဝေါဟာဟိုဂးဂ် နာမ်ဝိသေသလ္လံကို ကြိယာဝိသေသဗွဲမဂ္ဂိုင် ကဆမ်ဓါ ဓါထပ်တဲ ဟိုဂးစရ။

ဥပမာ - (က) ကလောန်ဒးဒးရးရး (နာမ်ဝိသေသ)

(ခ) ကြောန်ဒးဒးရးရး (ကြိယာဝိသေသ)

ရိုင်ကေတ်ဥပမာဓါတင် မထွေးလပ်လတူဂ်တဲ မအရေဝ်မွဲး “ဒးဒးရးရး” ဝွံ နာမ်ဝိသေသကို ကြိယာဝိသေသ ဝိုင်ရပ်ရာဗိုပြင်ခဲ တုပ်တံကိုလေဝ် ရိုင်ကေတ်ဒမင်ဒွဲခဲတဲ ယဝ်ခဲနွံ (ခဲမင်) လက်ကရ်ပိုဒ်နာမ်မွဲး ခဲဒ်နာမ်ဝိသေသယဝ်ခဲနွံလက်ကရ်ပိုဒ်ကြိယာမွဲး ခဲဒ်ကြိယာဝိသေသ ရ်သာ်ဝွံ ပိုဒးတီကေတ်ရ။

၃။ နဒ် မကလိတ်ကလောတ်ဂလာန်

ပွဲလ္လံဒွဲ မူအဓိပ္ပါယ်လေဝ်ဟုံမွဲ နဒ်မကလိတ်ကလောတ်ဂလာန်ဟေင် ညးစကာလပ်ရ။

ဥပမာ - (က) ရ်သာ်ဝွံ ကျပ်မတွဲလပ်ရ။

(ခ) မူမနွံပိုက်တဲ မသွသာ်ဝွံရော - သာ်ဝွံဒ်တံ ဝွံဆိုင်ကေတ်ရ။

မန်ပိုဒ်ဒဲဒဲသလ္လံ ပိုဒ်ကြိယာသိုဖအိုတ်ဂ် ဒုင်စုတ် “မ” ပွဲတံတဲ အလိုမအာ၊ နုလုံမကျင် - သာ်ဝွံဒ်တံ ဟိုဂးဒိုင် ဒိုလှဟ်ဏီရ။

# မအက္ခရ် (မအရေဝ်) ရမျာင်ဘာ်မတြ

လဝ်ကိသ္မာတ်သဒ္ဒါမန်ပို မအရေဝ်မွဲ ယဝ်ဒ်ခါအက္ခရ် (ခါရမျာင်) မွဲး အက္ခရ်တံ (ရမျာင်တံ) မွဲက် ချဲတြုတိတ်ရမျာင် ဆဗ္ဗတ် ဘာ်မတြ (တဝက်ရမျာင်ပကတိ) ဝေ်ရ။

ဥပမာ - က။ ဂညိဂညာတ်၊

ခ။ ဒလိန်ဒလာဲ၊

ဂ။ ဒဋ္ဌာဒဋ္ဌာ် (မပြင်ကျင်နူဝေါဟာလိက်မွဲး လွာလွာ်)

ဃ။ ဗရ၊ ဗရံင်၊ ဗလိုက် (မပြင်ကျင်နူဝေါဟာလိက်မွဲး မရ၊ မရံင်၊ မလိုက်)

ဋ။ ဂရိအ် (မပြင်ကျင်နူဝေါဟာလိက်မွဲး လရိအ်)

ပွဲဝေါဟာတ်ဝွဲ အက္ခရ်တံမွဲး ဂ၊ ဒ၊ ဗ တအ်ဂှ် အတိုင်ပကတိရမျာင်ခေဲ ပေင်ပေင်ဂှ် ဟွံဝွံဗိုခေဲ၊ ဂ၊ ဒ၊ ဗ ရ်သတ်ဝွဲ ဆတဝက် ရမျာင်ပကတိဟေင် မဒးဗိုပတိတ်ရမျာင်ခေဲရ၊ ဟိုတ်ဂှ်ရ “ဂညိ-ဂညာတ်၊ ဒလိန်-ဒလာဲ၊ ဗတ-ဗဂဲ၊ ဒဋ္ဌာ-ဒဋ္ဌာ်၊ ဗရ-ဗရံင်၊ ဗလိုက်၊ ဂရိအ်” ရ်သတ်ဝွဲ ဒးဟိုဗ်ခေဲရ။

ဥပမာ - “ဗဂဲ” ဟိုထေတ်စရစိုအ်၊ ဝေါဟာဝွဲဂှ် ကာလဟိုဂးစမွဲး အက္ခရ်ဗ (ရမျာင်ဗ) ဂှ် ပြင်ထေတ်ရမျာင် “ဟ” တဲ “ဟဲဂဲ” ပိုဟိုဂးစသတ်ဝွဲရ၊ ရမျာင် “ဟ” ဂှ် “ဟ-ဂဲ” သတ်ဝွဲ အတိုင်ပကတိရမျာင်ခေဲနွံ ဒဒ်ရ ပိုဟိုဟိုဂှ် ချပ်ဗွာရံင်ညိ၊ ယဝ်ဟွံကွးစိုတ်ဏီမွဲး အလိုဇကုမွဲး ဟိုစမ်ရံင်တဲ ကလေင်ချပ်ရံင်ညိ၊ ရမျာင်အက္ခရ် ဂ၊ ဒ တအ်လေဝ် အတိုင်နဲဝွဲဟေင် တိကေတ်မာန်ရ။

ဝေါဟာဟိုဂး မပြင်သွဲကွဲကွိုက်စှော်ကျင် နူဝေါဟာလိက် ညံင်ရ်မပတ် ဒဋ္ဌာ၊ ဗရ၊ ဂရိအ် တအ်ဝွဲ အက္ခရ်တံ (ရမျာင်တံ) မွဲး ဒ၊ ဗ၊ ဂ တအ် ပဟိုတ်နုခေဲ ဗြုတိတ်ဝွဲမဒိုန်ညောမ် “ဂ၊ ဒ၊ ဗ” သတ်ဝွဲ ဆတဝက်ရမျာင်ပကတိဝေ်ဂှ်ရ သိုက်ဟွံချပ်ဗွာရံင် နယ်ကဲသဒ္ဒါမန်တဲ ယဝ်ကလင်ကေတ် ဆစိုတ်ရမျာင်ခေဲသမးမွဲး “ဒ” ဂှ် ညံင်ရ် “တ” “ဗ” ဂှ် ညံင်ရ် “ပ” “ဂ” ဂှ် ညံင်ရ် “က” ညံင်ရ် ဒ်ဒိုင်ပွဲစိုတ် (ပွဲကတေတ်) မာန်ရ။

ဒမာနုဒ်တံသတ်ဂှ်ရ ညးလျီုတအ် အတိုင်သ္မာတ်သဒ္ဒါမန် မပတိုန်ထွဲကျင်လဝ် ပွဲလတူတေံ ဒဒ်ခေဲဗြုတိတ် ဆတဝက်ရမျာင် ပကတိဂှ်လေဝ် ဟွံကွိုဟ်ဟွံကွးစိုတ်၊ တဲပွန်သတ်အက္ခရ်တိတ်ရမျာင်ခါ ညံင်ရ် “ဒ၊ ည၊ န၊ မ၊ ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ” တအ်ဝွဲ ယဝ်ခေဲမံင်လက်ကရ် ဗျဉ်ရမျာင်ဂွေအ် (ဗျဉ်ဂကောမ်ပထမ) မမိက်ကိမ္မဲမွဲး ခေဲဒးဗြုဗက်အာ အလိုက်ရမျာင်ဂွေအ်တဲ ယဝ်ခေဲမံင်လက်ကရ်ဗျဉ်ရမျာင်ဂွိုင် (ဗျဉ်ဂကောမ်ဒုတိယ) မမိက်ကိမ္မဲမွဲး ခေဲတအ်လေဝ် ဒးဗြုဗက်အာ အလိုက်ဗျဉ်ရမျာင်ဂွိုင်ကိုရ်လေဝ် ဟွံစှော်စိုတ်တဲ ဒွဲထေက်ကိုဒးချူ။

“ဘာဗလိုက်” ၎်ချူထောံ “ဘာပလိုက်” ဒွဲထေက်ကိုဒးချူ “ဘာဂရိုက်သံ (အရှံ)” ၎်ချူထောံ “ဘာခရိုက်သံ” ဒွဲထေက်ကိုဒးချူ “ဘာစောဝ်ဂနီ” (နေအ်)” ၎်ချူထောံ “ဘာစောဝ်ခနီ” ဒွဲထေက်ကိုဒးချူ “ဒမံက်ထွး” ၎်ချူထောံ “ထမံက်ထွး” ဗွေတ်တ်မှာမှာ သာ်ဝံ့ရ၊ ပဟိုတ်နူ ပူဂိုလ်မရပ်လပ် ဇုက်ဂဟက်လိက်ပတ်လ်တအ် ဟံ့ချပ်ဗစာ ပရေင်လိက်ပတ်ဇကုတဲ ဒွါနူချူဏာယောင်င်မှာမှာရာရာ သာ်ဝံ့ဂံ့ရ လိက်ပတ်မန် နံက်စေင် ပ္ဍောန်သ္မောဝ်တ်ဂံ့ လျှဟ်ဝံ့ ဒးဒ်အာလိက်ပတ် “ဗိုညးညးချူ” လိက်ပတ် “ချူဝံ့တေံတဲ” ရချပ်အိုတ်ညီ။

တင်စွတ် ။ ။ ပွဲဝေါဟာမ္မး “ဘာပလိုက်” ၎် “လိုက်” ဝံ့ ဒ်အက္ခရ်တိတ်ရမျှင်ခါတဲ လျှဟ်ဝံ့ ဟိုတ်နူခဲနံ့ လက်ကရ်အက္ခရ် ပ မဒ်ရမျှင်ဂွေအ်ဂံ့ရ နယ်လ်လေဝ် ခဲမြုတိတ်ရမျှင်ဂွိုင် ဟံ့ဝံ့ရ၊ တုပ်နယ်ဂံ့ကို ပွဲဝေါဟာမ္မး “ခရိုက်၊ ခနီ” တအ်လေဝ် ရိုက်ကိုနီဂံ့ ဒ်ဗျင်တိတ်ရမျှင် ခါတဲ ဟိုတ်နူနံ့မံင်လက်ကရ်အက္ခရ် ခ မဒ်ရမျှင်ဂွေအ်ဂံ့ရ နယ်လ်လေဝ် မြုတိတ်ရမျှင်ဂွိုင် ဟံ့ဝံ့ရ။

ဗွဲစွတ်ဟိုမ္မး အက္ခရ် ဂ မနံ့ပွဲဝေါဟာမ္မး “ဂရိုက်၊ ဂနီ” တအ်ဂံ့ အတိုင်မပတိုန်ထွးကျင်လပ် ပွဲဒကုတ်မွဲတေံ အက္ခရ် ဂ ၎် ညးတမ္ဘာတအ် ဟိုတ်လပ်ရမျှင် “ဃ” ရောင်၊ ရမျှင် “ဃ” ၎်ပွန် ဟိုတ်နူဒ်ရမျှင်အက္ခရ်တံတဲ အတိုင်စေင်ပ္ဍောန်သဒ္ဒါမန်ပို မပတိုန်ထွးကျင်လပ် ပွဲလတူတေံ ခဲမဒးမြုတိတ် တဝက်ရမျှင်ပကတိတဲ ကလင်ကေတ်ဗွဲသာမညမ္မး ဒ်ဒိုင်ညင်ရ်ရမျှင် “ခ” ဟေင်ရဂံ့ ကံ့စေံစိုတ်ညီ။

ပဟိုတ်နူပူဂိုလ်ဂိုင်ကေတ်လပ် ဗွေတ်တ်မှာမှာတအ် လုပ်သွလပ်အာစာဂံ့ရ ပွဲလိက် အုပ်အရေင်မန်ခေတ်တို မေတ်သတာယှပ်တောဝ် မချူခွဲလပ်ဂံ့ ဗရင်ဂံ့ ပရင်၊ ဗရဂံ့ ပရ သာ်ဝံ့ ချူလပ်ဂံ့ ဝံ့ဆိုကေတ်ရ၊ ပွဲအဘိဓာန်မန်-အေကံလိက် မေတ်သတာဟေဝ်ဇီဒေ မချူခွဲလပ်ဂံ့ လေဝ် ဗိုဂံ့ကို ချူစကာလပ်မလိက်ဗွေတ်တ်ဂံ့ ဝံ့ဆိုကေတ်ရ၊ ဂကူကောန်ချင်သအာင်မွဲ လညာတ်ဗွေတ်ကျိဟ်ဗွေတ် ပွဲလိက်ပတ်မန်ဂံ့ လပ်ကံ့ဝံ့ဗွေတ်ရ၊ ဂကူမန်ရဗွေတ်ကိုဂံ့ မူဟိုတ်ရော၊ ဟိုတ်နူဟံ့ဝံ့စိုတ်ဖြိုဟ်ဟ်နက်ကံ ဟိုတ်နူဟံ့ဝံ့ဗျဟ်မးကိုလိက်ပတ်ဇကုဟာဂံ့ ချပ်ရင်ရ။

တင်စွတ် -၁ ။ ။ အာစာလ်တအ် “သွက်ဝံ့တီဒဒ်ရမျှင်ဘာ်မတြ” ဂးသာ်ဂံ့တဲ “ဗ္ဗုဗ္ဗ” သာ်ဝံ့ဒ်တံ ချူလင်ကံထောံအက္ခရ်ရ၊ အတိုင်မထွးကျင်လပ်လတူတေံ “ဝေါဟာမ္မဲ ယဝ်ဒ်အက္ခရ် ခါမ၊ ပိမ မ္မး အက္ခရ်တံမွဲဂံ့ သဒးမြုတိတ်ရမျှင်ဘာ်မတြရောင်” ဟိုတ် တင်ဂွေင်သ္မောဝ်တ်

လိက်ပတ်မန်ဝှံ့ ယင်ကျိဟ်ကွးလင်မွဲး ဟံ့ဒးချူအက္ခရ်လင်ကံ၊ ဟံ့လင်ကံလေဝ် အတိုင်ဒေ  
ဒးဗြဲတိတ်ရမျာင်ဘ်မတြဟေင်ရ ကံဇော်စိုတ်ညိ။

တင်စုတ် -၂ ။ ။ မရေင်လျှံ ဝိုန်ဒ်ခါမကိုလေဝ် ကာလဟိုဂးဂ် အက္ခရ်မွဲမဂ်  
ဇိုတ်ကမ္ပေအ်လင်တဲ ဆအက္ခရ်သေဟ်မွဲမဂ်ဟေင် ယင်ရဟိုဂးစမွဲး သဒးချူလင်ကံထောံဒေရောင်၊  
ဥပမာ - သ္လာတ်၊ သ္လောက်၊ ညးသ္လာတ်၊ သ္လူး၊ သ္လု၊ လ္လံ၊ တ္တုအ် နိတ်၊ မအရေင်တအ်ဝှံ့ဂ်  
ကာလဟိုဂးမွဲး အက္ခရ် သ, လ, တ တအ်ဂ် ဇိုတ်ကမ္ပေအ်လင်တဲ ကာတ်၊ ကေက်၊ ညးကအ်၊  
ဂး၊ ပ၊ ပ၊ ကအ် သာ်ဝှံ့ ဟိုဂးစအိုတ်ရ။

**အက္ခရ်ကွက်သ**

ပွဲအက္ခရ်ကွက်သ်သ်ဂ် အက္ခရ်ကွက်သ (အက္ခရ်ကွက်သ) မွဲ ဟိုတ်နဟံ့ပါဂ်ရ  
ပွဲလိက်ပတ်မန်ပို အက္ခရ်ကွက်သဟံ့မွဲ၊ ချူနကျတ်တဲ ဝှံ့နက်သတ်၊ ချူလကျန်ဝှံ့လက်သန်  
သာ်ဝှံ့နိတ် အက္ခရ်ကွက်သ (အက္ခရ်ကွက်သ) ဂ်ဟေင်ရ ဒးဝှံ့ရမျာင် သ ရောင် - ရသာ်ဝှံ့  
မန်ပိုမွဲမဂ်ဂ် ဇော်လင်စိုတ်ရ၊ ဆဂး ပွဲလိက်ခေတ်တရေမ်ကေံ ချေဂ် “ကျေး” ချိုတ်ဂ်  
“ကျိတ်” သာ်ဝှံ့နိတ် ညးချူစကာလင် အက္ခရ်ကွက်သ မွဲမသွဲလးဂ် ဝှံ့ဆိုင်ကေတ်ရ။

ပွဲဗြဲကိုဟ်ရာဇဝင်မန်မွဲမွဲ မူအာစာတုအသောအ်ဂ် ဒ်အက္ခရ်ကွက်သကံကွက်သ  
ဟံ့တုပ်ညးသ္လာတ်၊ ဒ်ဒ်ရ အက္ခရ်ကွက်သ နွတ်တုဟ်ခြာဂ် ညးချူစကာလင် ဂ်ဂ်ကံဒွဲ  
ဝှံ့ဆိုင်ကေတ်ရ၊ “ဗျင်သူစရိတ်ညိ၊ လွသကာတ်မျာင်ညိ” သာ်ဝှံ့ ညးချူစကာလင်ရ၊  
အက္ခရ်ကွက်သညးဂ်လေဝ် အက္ခရ်ကွက်သ ပိုချူစကာဒိုင်လျှဟ်ဝှံ့ရ၊ အက္ခရ်ကွက်သဂ်တုန်  
ချူဖျေံကွက်သတဲ နုလအိတ်ကွက်သဂ် ချူကဝဲဗဂေတ်ထောံ မွဲဗဂေတ်တဲ ကလေင်  
တင်ဇော်နင်မွဲဝါပွန် “၅” ရသာ်ဝှံ့ရင်ကေတ်ရ။

ပူဂိုလ်မဇော်လင်စိုတ် အက္ခရ်ကွက်သကံ အက္ခရ်ကွက်သတုပ်ဂ်မိုဉ်တအ်ပွန်  
အက္ခရ်ကွက်သ “၁” ဝှံ့ဂ်လေဝ် နိတ်အက္ခရ်ကွက်သတေင်မွဲသာ်ကို ဇော်စိုတ်သာ်ဂ်တဲ  
ဒွဲထေက်ကိုချူအက္ခရ်ကွက်သ “၂” သာ်ဝှံ့ဂ် တင်ဇော်ပတိတ်တုင်ဒေ “၁” ဝှံ့သာ်ဝှံ့ကိုတဲ  
အက္ခရ်ကွက်သဂ် ချူပထေထောံကို အက္ခရ်ကွက်သပွန်ရ။

သွတိုင်ခိက် မူအာစာတုအသောအ်ဂ်တဲ ကွက် “ယ” ဂ် “၂” သာ်ဝှံ့၊ ကွက်သဂ် “၁”  
သာ်ဝှံ့ ပါချူထောံမွဲး နယ်ကဲချူကော်တရေမ်တေံ မံက်တိုန်ကျင်၊ သွက်ဝှံ့ဒးသလေံပွာ

ကွက် ယ ဟာ ကွက် သ ဟာလေဝ် အိုတ်အာရ၊ ဟိုတ်ဂ်ရ ထေက်ကိုဒးပါချူရောင်။

တင်စုတ် ။ ။ ညးလျှံတအ် “ကလော၊ ကလေင်၊ ကလး” တအ်ဂ်ချူလဝ် “ကော၊ ကောင်၊ ကူး” သာ်ဝံဂ် ဝံဆိုင်ကေတ်ရ၊ နယ်ချူဝံ ဗွတ်ခါထပ်ရ၊ မူဟိုတ်ရောဟိုမ္မး -  
၁။ အကွရ် က ကွက် လ မ္မး ဗိုလိုကွက်က် ညဲဒးဒ် “က” ဟေင်ရ၊ နနယ်လိုလေဝ်ညဲဒ် “ကဋ္ဌ” ဟံဝံရ၊ မူဟိုတ်ရောဟိုမ္မး အကွရ်ကွက် လ ပိုချူစကာဒိုင်လျှံဟံဝံ နကွက် လ “လ” ဗိုဏအ်ဂ်ရ ဗက်အလိုက်အခေတ်ပြင်သွဲကျင်သိုက်သိုက် ဒ်ကျင်လ “ ” ဗိုခေတ်လျှံဟံဝံရ၊ မူဂိုလ်တအ်ဝံ ဟိုတ်နဟံကျိဟံကွးတင်ဝံကို။

၂။ ပရးထေတ်အကွရ်တဲ ယင်ချူ “ကလော” သာ်ဝံမ္မး အကွရ် လ ဂ် ဝိုင်ဖေက်ညးတွဟ်ဝံဒး ရမျှင် “ဗျဉ်ဂကောမ်ဒုတိယ” ဂးတဲ ညးတအ်ဒင်ကေတ်လဝ် ဗွတ်တဲမှာမှာပွန်ရ၊ မူဟိုတ် ဗွတ်မှာရောဟိုမ္မး သာ်ဗျဉ်တိတ်ခါရမျှင် ညင်ရ်မပတ် “လ” တအ်ဝံ ယင်ညဲဒ်လက်ကရ် ဗျဉ်ဂကောမ်ပထမမ္မး ညဲဗြုတိတ်ရမျှင် အလိုက်ရမျှင်ဗျဉ်ဂကောမ်ပထမကိုတဲ၊ ယင်ညဲဒ် လက်ကရ် ဗျဉ်ဂကောမ်ဒုတိယမ္မး ညဲလေဝ်ဒးဗြုတိတ်ရမျှင် အလိုက်ရမျှင်ဗျဉ်ဂကောမ် ဒုတိယကိုရ၊ ပွဲဒဲဝံ ဟိုတ်နညဲဒ်လက်ကရ် “က” မဒ်ဗျဉ်ဂကောမ်ပထမဂ်ရ နနယ်လိုလေဝ် ညဲဗြုတိတ်ရမျှင်ဗျဉ်ဂကောမ်ဒုတိယဟံဝံ၊ တင်ဂွေင်ဝံဂ်လေဝ် ပဟိုတ်နညးတအ်ဟံဝံကိုတဲ “ဗွတ်ခါထပ်” မဒးသ္မးရ။

ညးလျှံပွန်လေဝ် “ကလော” ဂ် “ကဋ္ဌော” ချူစကာအကွရ် “ဋ္ဌ” ပွန်ရ၊ အကွရ် ဋ္ဌ ဂ် ပွဲဝေါဟာမန်ပို ဟိုတ်နအိုက်ညးတမ္ဘာတအ် ချူစကာလဝ် ဟံဝံဂ်ရ နယ်ချူဝံလေဝ် အတိုင်မပတိုန်ထွေးကျင်လဝ် ပွဲတင်ခါလတုတေ်ဂ် “ဗွတ်” မဒးဖျေ့သ ဂုတ်သွာတ်ကိုရောင်။

တိအခါန်ဗွတ်၊ ပလေဝ်ကွတ်၊ ဒ်ဒွေတ်တပညာ။

တိအခါန်ဗွတ်၊ ကောန်လဝ်ကွတ်၊ ဒ်ဒွေတ်သမ္မိရောင်။



## သန္နိမန်

မအရေဝ်ခါပါင်ပိပါင်ဂှ် ပံင်ဗဂပ်ဖျပ်လတ်တဲ သွထောံမွဲပါင်ခေပ်ဂှ် နကဵုဝေါဟာသဒ္ဒါ ညးကော်ခဲစ သန္နိရ၊ နယ်ကဲသန္နိဝှ် ပွဲဘာသာမဂဓဘာသာသံသကြိတ်တအ် ဟိုဂးချူစကာ ဗွဲမသွဲလးရ၊ ပွဲဘာသာမန်ပိုလေဝ် မအရေဝ်လျံလျံ ဗဂပ်ဖျပ်လတ်သန္နိတဲ အခိုက် ဟိုဂးချူ စကာနွံကိုရ။

ဥပမာ - သာ်၊ ကသော်၊ တေက် ဝှ် မဒ်အရေဝ်ပိပါင်ရ၊ ပွဲမအရေဝ်မွဲ “ကသော်” ဂှ် အကွရ် က ဂှ် ဇိုတ်ထောံ၊ သော်ဂှ်ဖျပ် (ပါပရး) ထောံဒ်အာ “သ + ဝ - ဂှ်” တဲ “ဝ - ဂှ်” ဂှ် ဇိုတ်ထောံ သော်ဒိုင်သမွဲမ၊ တေက်ဂှ်ဖျပ်ထောံဒ်အာ “တဇုက်” တဲ “တ” ဂှ်ဇိုတ်ထောံပွန်၊ သိုဖအိုတ်သော်ဒိုင် “သ + ဇုက်” သကဵုဇုက်ဂှ် ပရပ် (ပံင်ဗဂပ်) တဲ ဒ်ကွင် “သ်သေက်” ရ။

တင်စုတ် ။ ။ သ်သေက်ဂှ် ညးလျံချူဒိုင် “သ်တေက်” ရ၊ ဗိုဂှ်ဟွံဒး၊ သ်သော်တေက် ဂှ် ဟိုဂးစ သ်သေက်ရောင် ကိုဇှ်ဇိုတ်ညိ။

တဲပွန် အတိုင်မထွေးကွင်လပ် ပွဲတဲဒကုတ်ခါတေံ ပိုင်ကြိယာ “ဝှ်” ဂှ် ယဝ်ဒင်စုတ်ကို “သ” မွဲး ဒ်ကွင် “သောံ” တဲ ဒ်ရ ဒ်ကွင်ကြိယာမထွေးကာလအနာဂတ်ဂှ် တန်ဒ်မွဲး သတ္တိဒးဏောင်ရ၊ မွဲးနွံ “သောံ” နွံမွဲဏီရ၊ ဝေါဟာမွဲး “သောံ” ဝှ် “သွက်” ကို “ဝှ်” မအရေဝ် ခါပါင်ဂှ် ပံင်ပကောမ်တဲ သွလတ်သန္နိရ၊ သွက်ဂှ် ပါပရးကိုဒ်အာ “သ + ဝက်” တဲ “ဝက်” ဂှ်ဇိုတ်၊ “သ” ကို “ဝှ်” တအ်ပံင်ဖျပ်၊ သောံ ဒ်ကွင်သ်ဝှ်ရ၊ “မူသောံဂးနွံရော” သ်ဝှ် ညးတအ်ချူစကာလတ်ရ။

မွဲးနွံပွန်ဂှ် ပွဲဝေါဟာမွဲး “ကေတ်ဏာ” ဂှ် ကေတ်ဂှ်ဖျပ်၊ “ဝ - တ်” ဂှ်ဇိုတ်၊ ကကိုဏာဂှ် ပရပ်ဖျပ်တဲ ဒ်ကွင် “ကွာ”၊ “ပကွာထောံဒြပ်အဲ” သ်ဝှ် ပိုဟိုဂးစရ၊ ပွဲဝေါဟာမွဲး “ဇိုတ်ထောံ” ဂှ် ဇိုတ်ဂှ်ဖျပ်၊ “ဇိုတ်” ဂှ်ဇိုတ်တဲဒ်ကွင် “ဗထောံ” ရ။

ရသ်ဝှ် အရေဝ်မန်ပို လိက်မန်ပို လိက်နွံကိုသ္မာတ် နွံကိုတင်ဂွေင်သဒ္ဒါ မချိုတ်ပျိုတ်ကိုရောင်။ ဟိုတ်နွံမိုဟ်ဂှ်ကွဲဟွံမွဲတဲ ဇိုန်ဟွံမက်ဂတပ်လေဝ် တုတ်ညံင်ရ “တုတ်ရတ် = ကျောက်သံပတ္တမြား” မတို့ဗိုက်ဒိုင် ပွဲသိုက်သရိုက်ကိုရ၊ ဒ်ဒြပ်ရတ်ကြက်ကကူ ပတန်ဂျဟ်မး ဟွံမာန်ရောင်၊ ဂှ်ကွဲဟွံဒမက်ပတိုန်အိုတ်ညိ။

သဒ္ဒါစိစောန်၊ လိက်ပတ်မန်၊ ဂိုတ်ကောန်လူတ်အိုတ်ညိ။



\* နိဂုံး \*

ယုံပရိသာတ်မှလိက် ညးမဆာန်ဂကူတအ်အံ၊ လိက်အုပ်သွတ်ဝံ ဒင်သဇိုင်ကို စိုတ်ဓာတ်သျှိုက်ဆာန်လိက်ပတ်တဲ ကတိဒ်ခဲက်ဂတပ်ကျင်ရ၊ လွှင်ဂလာန်ဂမ္တိုင် မပတိုန် ထွေးကျင်လပ် ပွဲလိက်အုပ်ဝံ တင်ယုတ်ဒေက်တင်ဆောတ်ယောင် တင်ဗွတ်မှာ မဝံဆိုင်ဂဗ ကျင်လပ်ပွဲလိက်ပတ်မန်ပို နာနာသတ်တအ်ဂှ် ပကောမ်ဝံလပ်ပွဲဝံသျှိုက် ဤင်ကိုသွာ်အခါတဲ “ပေင်အာပွဲဝံသျှိုက်တဲ ကျိုဟ်တိတ်ကျင်ဝံင်ပါင်” ဟိုသတ်ဝံမွဲလေပ်ဟိုမာန်ရ၊ ဗိုလ်ဟိုဟို နကိုလိက်အုပ်ဝံ ဝံယိုက်ဂွေင်ဏာတာလျိုင်ဝင် မွဲကဏ္ဍကို အဲဒိုက်မိပ်စိုတ် ကေတ်အယောစရာဲ ဟံမွဲကိုဗွတ်ဗွတ်ရ။

မအရေပ်ဝေါဟာလျှို မပတိုန်ထွေးလပ် ပွဲလိက်အုပ်သွတ်ဝံ ဒွအ်ဗေတ်ဒးအာ ပုဂိုလ်မွဲမွဲ တအ်ဂှ် အေင်ဒင်သွေးဒုဟ်ညိအံ၊ စိုတ်စေတနာ မိက်ဝံဗဒေက်ဖျပ် စရာဲဂုန်ပုဂိုလ်တအ်ဂှ် ညိစပ်ဟံမွဲရအံ။ စိုန်ဂလေပ် ဒွာ်တင်ဗွတ်မှာဒိုင်တအ်ဂှ် ညင်ပရိသာတ်မှလိက်တအ် ဝံညာတ်ကေတ် သောင်ကွေးကွေးမာန်ကို၊ “တင်ဗွတ်မွဲဝံ ဒ်အာစာစပ်ဉာ်” ညင်ရညးမဟိုစသတ်ဝံကို၊ ညာတ်ဗွတ်တဲမွဲ သွအ်ဗေက်တင်ဗွတ်တဲ ညင်ဝံပလေပ်ဒးကို ရန်တုအ်သတ်တဲ မဒးပတိုန်ထွေး လပ် နဒဒ် ဥဒါဟိုရ် ရအံ။

ပညာနွံဂလိုင်လိုလေပ် ယပ်သတိအောန်မွဲ ဟံဒ်အထိုင်အသး တပညာတအ်ရ၊ “ဟံမွဲသတိ လိုန်တိဟံတိ၊ ပညာနွံကိုသတိလိုဒ်၊ ပညာနွံဟံသွဟ်ကိုသတိမွဲ” ရသတ်ဝံ စပ်ကိုစပ်သတိတဲ မန်ပိုဟိုစွဲလပ်ဗိုဂလာန် နွံဂြိုင်ကိုတင်ရ၊ ဇာပ်အရာ ဇာပ်ဒွဲ သတိလောန်ကဲ သတိစက်အာမွဲဟံ ဟံကေင်ဒ်ကျင်မွဲလေ်ဏီရ။

ဟိုတ်ဒွာ်သတ်ရ ညင်လိက်ပတ်မန်ပို ဝံဂေါ်ဆဲ ဝံဒ်စရာဲအလိုဂကူသိုဖအိုတ်မာန်ဂှ် စွဲသတိဖြိုဟ်ဟ်နက်ကဲတဲ ချူကော်အိုတ်ညိအံ။

ညးစွဲသတိ အဲစွဲသတိမွဲ လိက်ပတ်ပို သဒးတိုတိုနုပုန်ဉာ်ရောင်။

လ္လိမာန်လိက်ပတ်မန် မအိန်သဂို (စည်ပင်) သာယာတေံ -

နဲအိန်ဟင်မန်  
၁၃၅၆၊ မြန်မာသိုရ် - ၁၅ မံက်၊



❖ညားတူကုသိုလ်❖

တူဂုဏ်အာဝံသပါလကောံနဲစံးစောင်ပတဲလဝ်ခမ္မဒါနဝံရ။  
လိမ်အုပ်ဏအိဝံ အလုံမဲ့အုပ်ကိုန် မဲ့ဒကုတ်မဲ့လစှော်ကိုန်  
ပြုပုဂိုလ်လိမ့်ဟံဟို ချူဆဲတက်တြးပတိတ်မာန်ရ။